

Economic Analysis & Policy Group

Working Paper Series

WP No. 5

A comparison of the economic development in SR with Austria

Porovnanie ekonomického vývoja v SR s Rakúskom

EAPG Working Paper Series

*Department of Economic Policy
Faculty of National Economy
University of Economics in Bratislava*

Published by:

*o. z. SOLIM
Bakošova 24
841 03 Bratislava*

*Phone: +421 905 157 601
Email: eapg@ozsolim.sk
Web: www.ozsolim.sk/eapg*

Author: Svoreňová Mariana

Lábaj Martin

Date: 20.9.2012

Language: Slovak

ISSN 1338-2632

EAPG Working Paper Series

WP No. 5

A comparison of the economic development in SR with Austria

Porovnanie ekonomického vývoja v SR s Rakúskom

September 2012

Ing. Mariana Svorenová

Ing. Martin Lábaj, PhD.

Institute of Economic Research, Slovak Academy of Sciences
Šancová 56, 811 05 Bratislava

University of Economics in Bratislava
Faculty of National Economy, Department of Economic Policy
Dolnozemska cesta 1, 852 32 Bratislava

Email: mariana.svorenova@gmail.com

martin.labaj@gmail.com

Phone: +421 2 6729 1444

Peer-reviewed working paper

This working paper is published as a part of research project VEGA 2/0103/12 (50%)
and project VEGA 1/0421/11 (50%).

This Working Paper should not be reported as representing the views of the
Department of Economic Policy or o.z. SOLIM.

The views expressed in this Working Paper are those of the author(s) and do not
necessarily represent those of the Department of Economic Policy or o.z. SOLIM.
Working Papers describe research in progress by the author(s) and are published to
elicit comments and to further debate.

A comparison of the economic development in SR with Austria

Porovnanie ekonomického vývoja v SR s Rakúskom

Mariana Svoreňová – Martin Lábaj

Abstract

We compare the short-term and long-term sources of economic growth in the SR and Austria. The analysis of short-term economic growth is based on the decomposition of demand factors and their contribution to economic growth. Long-term sources of economic growth are analyzed by the means of growth accounting methodology. In this paper we identify several important differences in the sources of economic growth in Slovakia and Austria, in short-term as well as in long-term perspective.

Keywords:

economic growth, growth accounting

JEL classification: E20, O11

Abstrakt

V práci porovnávame krátkodobé a dlhodobé zdroje ekonomického rastu v SR s Rakúskom. Analýza krátkodobého ekonomického rastu vychádza z rozkladu dopytových faktorov k ekonomickému rastu. Dlhodobé zdroje ekonomického rastu analyzujeme prostredníctvom tzv. rastového účtovníctva. V práci identifikujeme viaceré významné rozdiely v zdrojoch ekonomického rastu na Slovensku a v Rakúsku, tak v krátkom ako aj dlhom období.

Kľúčové slová:

ekonomický rast, rastové účtovníctvo

JEL klasifikácia: E20, O11

Obsah

ÚVOD	4
1 RASTOVÉ ÚČTOVNÍCTVO (GROWTH ACCOUNTING)	4
2 KVANTIFIKÁCIA ZDROJOV EKONOMICKÉHO RASTU V KRÁTKOM OBDOBÍ	7
3 VÝPOČET ZDROJOV EKONOMICKÉHO RASTU V DLHOM OBDOBÍ	10
3.1 PRÍSPEVOK JEDNOTLIVÝCH FAKTOROV K RASTU REÁLNEHO HDP NA SLOVENSKU	22
3.2 PRÍSPEVOK JEDNOTLIVÝCH FAKTOROV K RASTU REÁLNEHO HDP V RAKÚSKU	28
ZÁVERY	33
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	35

Úvod

Zdroje ekonomického rastu vo vyspelých ekonomikách sa v porovnaní s rozvojovými a rozvíjajúcimi sa ekonomikami často výrazne odlišujú. Veľké rozdiely v ekonomickej výkonnosti medzi krajinami umožňujú chudobnejším krajinám dobiehať vyspelejšie ekonomiky prostredníctvom dovozu a adaptácie technológií. Proces konvergenencie týchto krajín a rýchlejší ekonomický rast je často výsledkom imitácií inovácií. Na druhej strane vyspelé krajiny, ktoré sa pohybujú okolo hranice technologických možností, musia v čoraz väčšej miere vynakladať obrovské zdroje prostriedkov na výskum a vývoj, pretože hlavným zdrojom rastu v týchto krajinách je často vlastná inovačná činnosť a zavádzanie úplne nových technológií do výrobného procesu. Hlavným cieľom tejto práce je identifikovať, kvantifikovať a porovnať zdroje ekonomického rastu v krátkom (strana dopytu) a dlhom období (z hľadiska strany ponuky) v Rakúsku a na Slovensku. Zdroje ekonomického rastu budeme hodnotiť pomocou metódy rastového účtovníctva. Výsledkom práce je porovnanie jednotlivých zdrojov v Rakúsku a na Slovensku. Teórie ekonomického rastu, ako aj definície ekonomického rastu a rozvoja, spolu s metodikou práce a zdrojmi údajov, sú podrobnejšie rozobrané v diplomovej práci: Svoreňová, M. 2012. Zdroje ekonomického rastu v Rakúsku a na Slovensku, EUBA, 2012.

1 Rastové účtovníctvo (growth accounting)

Teoretické východiská rastového účtovníctva sú založené na moderných teóriách ekonomického rastu, ktoré majú svoje počiatky v prvej polovici 20. storočia, a pre ktoré je typické využívanie matematicko-štatistických metód na formalizáciu ekonomických teórií do abstraktných modelov. V roku 1957 Robert Solow publikoval článok, ktorým položil základy rastového účtovníctva a výpočtu celkovej produktivity faktorov, ktorá je niekedy v odbornej literatúre pomenovaná po jej autorovi ako Solow reziduál. Prostredníctvom rastového účtovníctva je možné analyzovať ponukovú stranu HDP, resp. zdroje jeho rastu.

Cieľom rastového účtovníctva je rozložiť mieru rastu celkového výstupu (vyjadreného prostredníctvom HDP alebo pridanej hodnoty) na príspevky rastu vstupov – kapitálu a práce – a technologického pokroku. Analýza je založená na štandardnej neoklasickej produkčnej funkcii rozpracovanej R. Solowom (1957), ktorú môžeme všeobecne zapísať nasledovne:

$$Y_{(t)} = A_{(t)} \cdot F[K_{(t)}, L_{(t)}] \quad (1)$$

keď $A_{(t)}$ je index úrovne technologického pokroku, ktorý sa v literatúre nazýva aj celková produktivita faktorov (total factor productivity) alebo TFP. Zlogaritmovaním obidvoch strán a derivovaním podľa času, dostaneme mieru rastu celkového výstupu,

$$\frac{\dot{Y}}{Y} = \frac{\dot{A}}{A} + \left(\frac{AF_K}{Y} \right) \cdot \dot{K} + \left(\frac{AF_L}{Y} \right) \cdot \dot{L} \quad (2)$$

Rovnicu (2) upravíme ešte tak, že výraz v prvej zátvorke vynásobíme a vydelíme kapitálom (K) a výraz v druhej zátvorke prácou (L), čím dostaneme:

$$\frac{\dot{Y}}{Y} = \frac{\dot{A}}{A} + \left(\frac{AF_K K}{Y} \right) \cdot (\dot{K} / K) + \left(\frac{AF_L L}{Y} \right) \cdot (\dot{L} / L) \quad (3)$$

Tempo rastu produktu je teda rovné váženému súčtu tempa rastu práce, kapitálu a tempa rastu technického pokroku (súhrnnej produktivity faktorov). Váhami sú jednotlivé elasticity produktu, a to kapitálová elasticita produktu $\left(\frac{AF_K K}{Y} \right)$ a pracovná

elasticita produktu $\left(\frac{AF_L L}{Y} \right)$. Pokiaľ sa hraničný produkt faktorov rovná ich cene,

potom sa kapitálová elasticita produktu rovná dôchodkovému podielu kapitálu, t.j. podielu kapitálu na dôchodku a pracovná elasticita sa rovná dôchodkovému podielu práce na dôchodku, t.j. podielu práce na dôchodku, ktorý môžeme vyjadriť podielom miezd pracovníkov na dôchodku. (Barro – Sala-i-Martin, 2003; Hájek, 2005, s.3)

Za predpokladu konštantných výnosov z rozsahu sa podiel kapitálu a práce dopĺňajú do 1. Ak si podiel kapitálu označíme ako $\alpha_{(t)}$, podiel práce na dôchodku $[1 - \alpha_{(t)}]$, tak rovnicu (3) môže prepísať nasledovne,

$$\frac{\dot{Y}}{Y} = \frac{\dot{A}}{A} + \alpha_{(t)} \cdot (\dot{K} / K) + [1 - \alpha_{(t)}] \cdot (\dot{L} / L) \quad (4)$$

Ak predpokladáme, že máme údaje o objeme a množstve Y , K a L , ako aj o cenách jednotlivých faktorov, môžeme vypočítať ich podiely $\alpha_{(t)}$, $[1 - \alpha_{(t)}]$ na dôchodku a tak isto aj tempo rastu príslušných veličín. Jediným výrazom v rovnici (6.4), ktorý

nemôže priamo merať je tempo rastu technologického pokroku $\frac{\dot{A}}{A}$. Môžeme tak urobiť nepriamo úpravou rovnice (4) keď dostaneme,

$$\frac{\dot{A}}{A} = \frac{\dot{Y}}{Y} - \left\{ \alpha_{(t)} \cdot (\dot{K} / K) + [1 - \alpha_{(t)}] \cdot (\dot{L} / L) \right\} \quad (5)$$

Inak povedané, celkovú produktivitu faktorov - alebo mieru rastu technologického pokroku – môžeme merať ako reziduál.

Rovnicu (5), ktorá vyjadruje súvislosti medzi veličinami v spojitom čase, je pre empirické účely potrebná aproximácia na diskretný čas. Použijeme pritom postup Jorgensona a Griliches a tak, ako je uvedený v Hájek (2005), resp. Barro – Sala-i-Martin (2003), ktorí pre diskretnú aproximáciu použili Tornqvistov index. Váha pre kapitál je po aproximácii definovaná nasledovne:

$$\bar{\alpha}_{(t)} = \frac{[\alpha_{(t)} + \alpha_{(t-1)}]}{2} \quad (6)$$

Pričom $\bar{\alpha}_{(t)}$ je priemerný podiel kapitálu z dvoch období¹. Takto môžeme mieru rastu TFP v diskretnom čase vyjadriť ako:

$$\ln[A_{(t)} / A_{(t-1)}] = \ln[Y_{(t)} / Y_{(t-1)}] - \left\{ \bar{\alpha}_{(t)} \cdot \ln[K_{(t)} / K_{(t-1)}] + [1 - \bar{\alpha}_{(t)}] \cdot \ln[L_{(t)} / L_{(t-1)}] \right\} \quad (7)$$

Ak pre tempo rastu nejakej veličiny Z , vyjadreného ako $\ln[Z_{(t)} / Z_{(t-1)}]$, resp. $(Z_{(t)} - Z_{(t-1)}) / Z_{(t-1)}$ pre malé zmeny, zavedieme označenie $g(Z)$ a zároveň pre zjednodušenie vynecháme ďalej vodorovnú čiaru nad α_t , tak úpravou rovnice (7) dostaneme:

¹ Barro – Sala-i-Martin(1995) na rozdiel od Hájek(2005) uvádzajú na výpočet $\bar{\alpha}_{(t)}$ aritmetický priemer z iných dvoch období, t.j. v čase t a v čase $t+1$ a preto má u nich výraz nasledovnú formu:

$$\bar{\alpha}_{(t)} = \frac{[\alpha_{(t)} + \alpha_{(t+1)}]}{2}$$

. Uvedenú skutočnosť by bolo potom potrebné premietnuť aj do rovnice (6.6). Výber bol determinovaný tým, že pri výpočtoch budeme vychádzať z údajov o stave kapitálu ku koncu príslušného obdobia.

$$g(A) = g(Y) - \{\alpha_t \cdot g(K) + [1 - \alpha_t] \cdot g(L)\} \quad (8)$$

Rovnica (8) je základným vzťahom, prostredníctvom ktorého je možné rozložiť zdroje ekonomického rastu na príspevok kapitálu, práce a technologického pokroku.

2 Kvantifikácia zdrojov ekonomického rastu v krátkom období

Zdroje ekonomického rastu v krátkom období sú tie, ktoré vplývajú najmä na dopytovú stránku HDP. Týmito zdrojmi sa začala ekonomika sveta zaoberať najmä v súvislosti s hospodárskou krízou, ako jednou z možností jej riešenia. Ide napr. o domáci dopyt, spotreba domácností, investície, výdavky vlády, zahraničný dopyt a pod. Zdroje ekonomického rastu v krátkom období je možné analyzovať prostredníctvom výdavkovej metódy výpočtu HDP. Údaje pre výpočet sme získali z Eurostatu, Slovstatu. Rok 2008 bol spojený so svetovou finančnou a hospodárskou krízou, kde sa rast HDP mierne spomalil (viď Tabuľka 1 a 2). V roku 2009 došlo k poklesu HDP a to nielen v Rakúsku, ale aj v iných krajinách EÚ.

Tabuľka 1

Vybrané charakteristiky slovenskej ekonomiky v roku 2008-2010 (v s.c. 2000)

Charakteristiky	2008	2009	2010
ročný prírastok HDP v %	5,8	-5,9	4,0
ročný prírastok konečnej spotreby domácností v %	6,0	0,1	-0,8
ročný prírastok tvorby hrubého fixného kapitálu v %	1,0	-19,9	3,6
ročný prírastok konečnej spotreby verejnej správy v %	6,1	6,1	16,5
ročný prírastok exportu v %	3,1	-15,9	19,7
ročný prírastok importu v %	3,1	-18,4	16,4

Zdroj: Slovstat 10.10.2011, vlastné spracovanie.

Tabuľka 2**Vybrané charakteristiky rakúskej ekonomiky v roku 2008-2010 (v s.c.2000)**

Charakteristiky	2008	2009	2010
ročný prírastok HDP v %	1,4	-3,8	2,3
ročný prírastok konečnej spotreby domácností v %	0,8	-0,3	2,1
ročný prírastok tvorby hrubého fixného kapitálu v %	0,7	-8,4	0,1
ročný prírastok konečnej spotreby verejnej správy v %	4,4	0,2	2,7
ročný prírastok exportu v %	1,4	-14,3	8,3
ročný prírastok importu v %	-0,01	-13,8	8,0

Zdroj: Eurostat 10.10.2011, vlastné spracovanie.

Prvým determinantom je spotreba domácností, o ktorú sa opieralo množstvo vlád, ako jednu z možností riešenia krízy v roku 2009. Spotreba domácností napr. na Slovensku bola v tomto krízovom roku jedným z najdôležitejších motorov ekonomického rastu, i to prispelo k tomu, že slovenská ekonomika sa neprepadla do mínusových čísel. Súkromná spotreba domácností bola na Slovensku v uplynulých rokoch dôležitým prvkom ekonomického rastu, v intervale rokov 2000-2008 sa výdavky domácností takmer zdvojnásobili (117,6%). Zlepšenie týchto spotrebných výdavkov uľahčili jednoznačne ľahšie prístupy k úverom, na zvyšovania zadlženosti. Najviac spotrebných výdavkov domácností smeruje do základných potrieb (potraviny a bývanie). Aj keď od roku 2000 je vidieť postupné zvyšovanie výdavkov domácností na nábytok, bytové vybavenie a zdravotnú starostlivosť. Treba konštatovať, že v roku 2000 rakúska ekonomika vykazovala viditeľný výkon a to hlavne za pomoci extrémne silného exportu a pomerne silného domáceho dopytu. Rakúska domácnosť vydá ročne v priemere na spotrebu 35 000 EUR.

Ďalej sa budeme zaoberať investíciami. V roku 2010 z hľadiska jednotlivých sektorov dominantnú pozíciu na Slovensku mali nefinančné korporácie, ktoré investovali takmer 62,5% z celkových kapitálových výdavkov. Však rast investičnej aktivity vykázali všetky sektory. Predpoklad štúdie WKO v rámci Rakúska na roky 2011-2015 je nárast investícií o takmer 2,9% ročne a to len vďaka oživeniu exportu.

Vládne výdavky ako súčasť HDP sú tiež jedným z determinantov ovplyvňujúcich ekonomický rast. Vládne výdavky ako správne investované môžu ekonomike pomôcť a tým zvýšiť ekonomický rast krajiny. Ak však dochádza k nesprávnej investícií a zbytočnému zadlžovaniu krajiny, môže to ekonomický rast oslabiť. Vytlačací efekt, pri ktorom dochádza k vytlačaniu súkromných investícií

vládou, môže spôsobovať pokles ekonomického rastu . Na Slovensku sa v roku 2010 použilo o 86 mil. EUR viac ako v roku 2009.

Ak budeme hovoriť a číslom exporte nesmieme zabúdať, že čím je ekonomika menšia, tým je viac otvorenejšia. Tzn. malé ekonomiky sú závislé od zahraničných zdrojov surovín, materiálov, a zahraničný dopyt predstavuje podstatnú časť celkového dopytu. Slovensko patrí medzi krajiny, kde zahraničný obchod zohráva kľúčovú úlohu. Miera otvorenosti ekonomiky na SR bola v roku 2008 až 168%. Táto miera sa postupne znižuje ako dôsledok poklesu nominálneho HDP, zamestnanosti a domáceho dopytu. Negatívnou črtou zahraničného obchodu na SR je aj prebytok dovozu nad vývozom tovaru. V tom istom roku sa zo Slovenskej republiky vyviezol tovar v hodnote 49 522,27 mil. EUR, oproti roku 2007 sa zvýšil celkový vývoz o 4,6 %. Najviac klesol celkový vývoz osobných automobilov a iných motorových vozidiel konštruovaných hlavne na prepravu osôb o 716,29 mil. eur. Dovoz tovaru v roku 2008 bol v hodnote 50 280,06 mil. eur pri medziročnom raste o 4,6 %. V roku 2009 dochádza k výraznému prepadu zahraničného obchodu ako dôsledok celkového útlmu vo svete, čo malo výrazný vplyv aj na ekonomický rast na Slovensku. Zníženie objemu exportu tovarov bolo zaznamenané už v 4. štvrtroku 2008, pričom za dvanásť mesiacov roka 2009 zaznamenal objem exportu pokles na úrovni 19,9 %.² Najväčšie prepady zaznamenala oblasť automobilového a hutníckeho priemyslu.

Rakúska ekonomika, resp. ekonomický rast je ťahaný ako na Slovensku tak aj v Rakúsku silným zahraničným obchodom. Rakúske hospodárstvo bola v roku 2005 spojené s významným úspechom v oblasti exportu. Objem vývozu komodít dosiahol tempo rastu 7% a prekonal bariéru 100 mld. EUR. Rakúske vývozy sa zvýšili v roku 2008 o 2,5% na 117,5 mld. EUR. ³ V roku 2008 smeroval rakúsky export hlavne do krajín Európskej únie. Po niekoľkých veľmi úspešných rokoch rakúsky zahraničný obchod zažil v krízovom roku 2009 náhly krach. Objem vývozu sa zrútil takmer o jednu pätinu úrovne roku 2005 - to bol najväčší percentuálny pokles od roku 1947. Ku koncu sa však začal obrat zvyšovať. V Rakúsku sa v roku 2010 podarilo obnoviť export, hlavne do Nemecka. Rakúska Wirtschaftskammer hovorí a 7% náraste oproti minulému roku. Len za prvý polrok 2010 vzrástol ich export o 12,5% oproti minulému roku a to zo 47,6 % na 53,5%, došlo aj k nárastu dovozu o 12,3% oproti minulému roku. V Rakúsku došlo k vytvoreniu takmer 50 000 pracovných miest a tým aj k zvýšeniu ekonomického rastu. ⁴ Aj WKO predpokladá, že v Rakúsku bude hospodársky rast ťahaný najmä rastom exportu. Z ich prognózy na roky 2011-2015 vyplynulo, že tempo rastu produktu sa predpokladá medziročne na 2,2%. Táto štúdia očakáva, že k nárastu exportu dôjde v priemere o 6,2% ročne a importu o 5,8%.

² ŠÚ SR zverejnil 11.2.2010 predbežné výsledky zahraničného obchodu za 12 mesiacov roka 2009

³ Údaje z Statistic Austria.

⁴ derStandart: Export reisst Osterreich raus

3 Výpočet zdrojov ekonomického rastu v dlhom období

Na výpočet zdrojov ekonomického rastu za krajiny Rakúsko a Slovensko budeme v dlhom období používať metódu rastového účtovníctva. Analýza vychádza zo štandardnej neoklasickej produkčnej funkcie opísanej v prvej časti. Údaje sme získali z databázy Slovstatu a z Eurostatu. Budeme potrebovať nasledujúce údaje pre obe krajiny za roky 1994 až 2011: hrubý domáci produkt v mil. EUR v s.c. 2000, tvorba hrubého fixného kapitálu s.c. 2000 a celková zamestnanosť za celé hospodárstvo úhrnom, ďalej potrebujeme údaje ako celková zamestnanosť v jednotlivých rokoch v oboch krajinách, pridaná hodnota za celé hospodárstvo úhrnom v mil. EUR v bežných cenách, odmeny zamestnancov za celé hospodárstvo úhrnom v mil. EUR v bežných cenách a zamestnanci (ich počet). Tempo rastu HPD vypočítame prostredníctvom indexov hrubého domáceho produktu v stálych cenách roku 2000, od ktorých odpočítame 100.

Tabuľka 3

Tempo rastu hrubého domáceho produktu Slovensko a Rakúsko

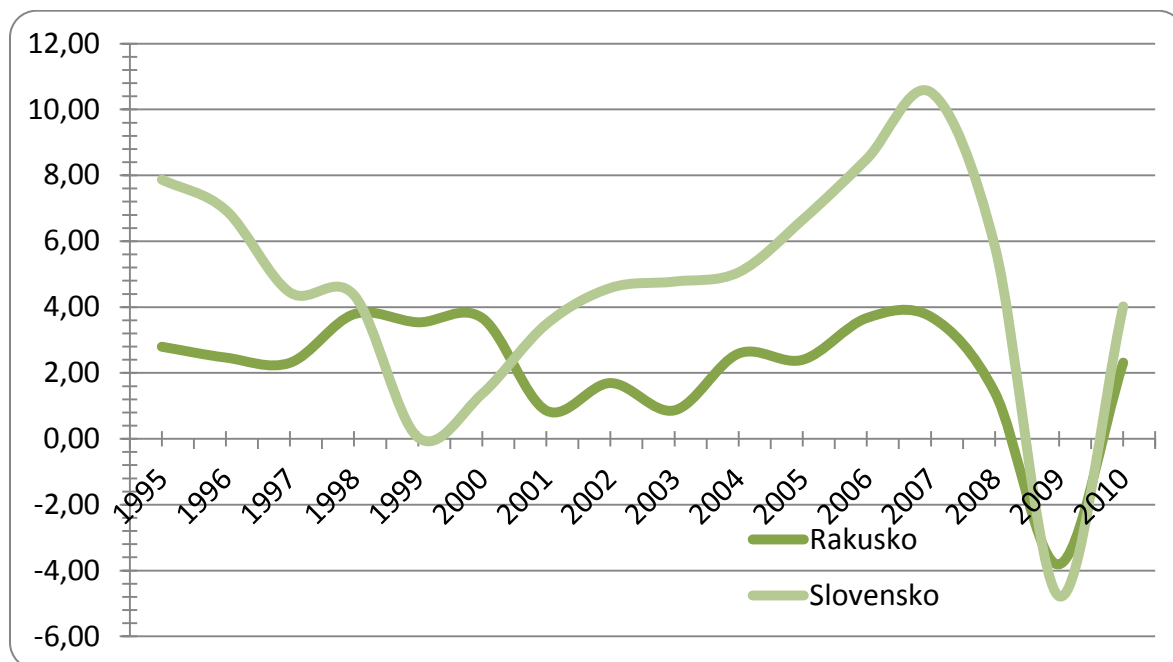
Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	7,87	6,94	4,44	4,36	0,04	1,37	3,48	4,58
Rakúsko	2,80	2,47	2,31	3,79	3,54	3,67	0,86	1,69
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	4,78	5,06	6,66	8,50	10,52	5,82	-4,78	4,02
Rakúsko	0,87	2,59	2,40	3,67	3,71	1,40	-3,81	2,31

Zdroj: Eurostat 10.9.2011, vlastné spracovanie.

Vývoj tempa rastu hrubého domáceho produktu prebiehal v oboch krajinách rozlične, aj keď prepad v roku 2009 bol spojený s pôsobením hospodárskej krízy vo všetkých krajinách EÚ, na celom svete. Vývoj tempa rastu na Slovensku je spojený s vysokými výkyvmi a to v intervale od <-4,58% ; 10,52%>. Max. tempo rastu bolo na Slovensku v roku 2008 a min. tempo v roku 2009. V roku 1999 došlo len k malej zmene hrubého domáceho produktu. Od roku 1995 malo tempo klesajúcu tendenciu až po rok 2000, kde sa zaznamenal malý nárast o 1,37 %. Toto obdobie bolo spojené s obdobím nerovnovážneho rastu, ktoré bolo spojené s poklesom exportu a štrukturálnymi nedostatkami. Tempo rastu v Rakúsku pôsobilo stabilnejšie ako u nás, pohybovalo sa v rozmedzí <0,0 ; 2,0%> , okrem roku 2009 kde došlo výraznému poklesu tempa rastu hrubého domáceho produktu a to o takmer 4,0% oproti roku 2008.

Graf 1

Vývoj tempa rastu hrubého domáceho produktu na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Vývoj HDP na jedného obyvateľa je medzi oboma krajinami neporovnateľný. Slovensko v roku 1995 dosahovalo niečo cez desatinu rakuského HDP na obyvateľa. V súčasnosti sa tento rozdiel zmenšil, no Slovensko dosahuje stále len niečo cez tretinu rakúskeho HDP na hlavu. V oboch krajinách dochádzalo k rastu HDP

Tabuľka 4

Hrubý domáci produkt na jedného obyvateľa za Slovensko a Rakúsko

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	2 800	3 100	3 500	3 700	3 600	4 100	4 400	4 800
Rakúsko	23 000	23 200	23 000	23 900	24 900	26 000	26 600	27 300

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	5 500	6 300	7 100	8 300	10 200	11 900	11 600	12 100
Rakúsko	27 700	28 700	29 800	31 300	33 000	33 900	32 900	34 100

Zdroj: Eurostat 12.9.2011, vlastné spracovanie.

Ďalšou časťou je tempo rastu práce, ktoré budeme počítať cez celkovú zamestnanosť a cez tempo rastu celkovej zamestnanosti. Vypočítame to z údajov celkovej zamestnanosti získanej z Eurostatu v osobách prostredníctvom indexov a od nich odčítame 100.

Tabuľka 5

Celková zamestnanosť za Slovensko a Rakúsko

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	2107 194	2151 114	2128 906	2118 874	2065 188	2024 848	2036 513	2038 414
Rakúsko	3619200	3633700	3660100	3697100	3753000	3788400	3815700	3812100
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	2060466	2055726	2088909	2132 387	2176 968	2241 139	2184 443	2154 364
Rakúsko	3809500	3862500	3919400	3974500	4046200	4117400	4080100	4120000

Zdroj: Eurostat 12.9.2011, vlastné spracovanie.

Celková zamestnanosť v Rakúsku počas sledovaného obdobia rástla, výnimkou je samozrejme rok 2009, v ktorom sa zaznamenal pokles v Rakúsku aj na Slovensku. Na Slovensku sa celková zamestnanosť pohybovala v okolí 2 100 000 osôb (\pm 100 000 osôb).

Tabuľka 6

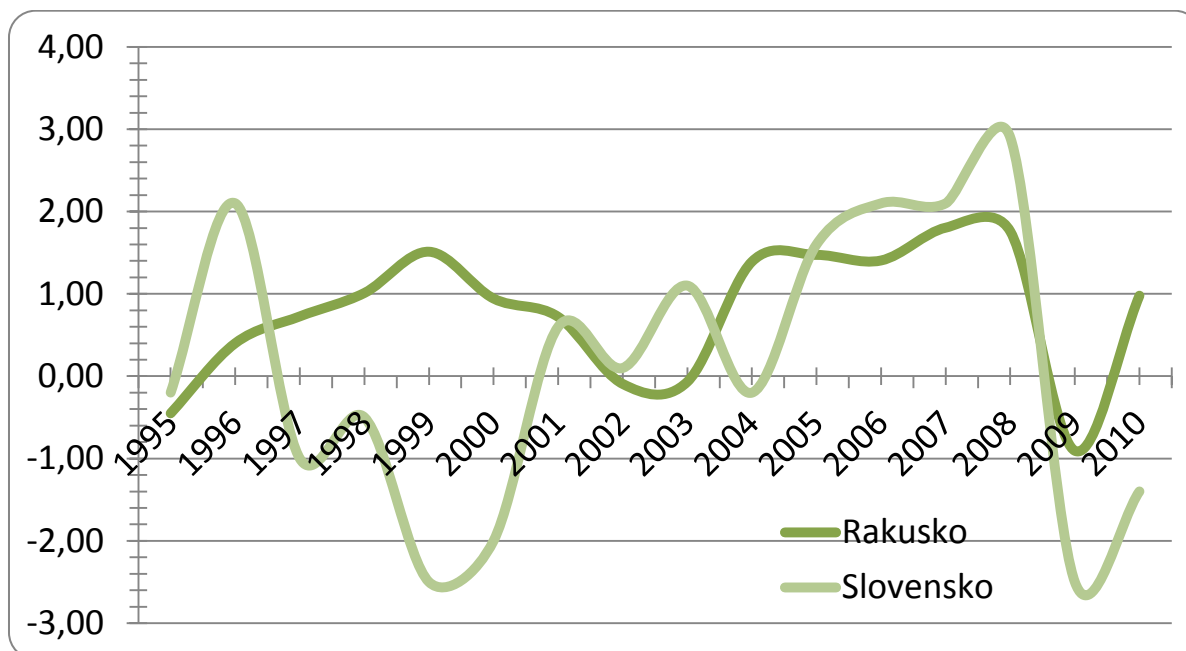
Tempo rastu celkovej zamestnanosti za Slovensko a Rakúsko

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	-0,20	2,1	-1	-0,5	-2,5	-2	0,6	0,1
Rakúsko	-0,45	0,40	0,73	1,01	1,51	0,94	0,72	-0,09
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	1,1	-0,2	1,6	2,1	2,1	2,9	-2,5	-1,4
Rakúsko	-0,07	1,39	1,47	1,41	1,80	1,76	-0,91	0,98

Zdroj: Eurostat 12.9.2011, vlastné spracovanie.

Graf 2

Vývoj tempa rastu celkovej zamestnanosti na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Na Grafe 2 je vidieť, že vývoj v oboch krajinách bol odlišný najmä v rokoch 1995- 2001. Slovensko prechádzalo procesom transformácie a preto sú tu zaznamenané prudké nárasty a poklesy počas tohto obdobia. Slovensko v roku 1996 malo tempo rastu celkovej zamestnanosti na úrovni 2,1 %, kde v ďalšom roku došlo k prudkému poklesu so záporným tempom rastu a to -1,0%. Nasledujúci rok bolo tempo rastu až do roku 2001 záporne a v roku 2001 dosiahlo úrovne tesne nad 0 a to 0,6%. Maximálne tempo rastu celkovej zamestnanosti bolo v roku 2008 a to 2,9% rast. V rokoch 2009 a 2010 došlo opäť k zápornému tempu rastu celkovej zamestnanosti. V Rakúsku sa tempo rastu pohyboval z užšom rozpätí ako na Slovensku, spojené to bolo aj so stabilitou, ktorá v Rakúsku pretrvávala. Po vstupe Rakúska do EÚ sa táto krajina javila a stále javí ako krajina dostatočne stabilná. Záporné tempá rastu táto krajina dosiahla na začiatku sledovaného obdobia, potom v rokoch 2002, 2003, ktoré boli tesne pod úrovňou 0 hodnoty a v roku 2009, kde úroveň sa približoval k hodnote 1,0%. Tvorbu hrubého fixného kapitálu sme získali z databázy Eurostatu pre obe krajiny v stálych cenách. Je veľmi problematické zistiť zásobu kapitálu v oboch krajinách, je to najzložitejší prepočet, ktorý musíme vykonať. Budeme uvažovať v stálych cenách roku 2000. Na Slovensku sme vychádzali z údajov Štatistického úradu SR a to zo stavu hmotného a nehmotného investičného majetku, ktoré sú dané za roky 2000-2008, ostatné roky si musíme dopočítať.

Tabuľka 7**Čistá zásoba kapitálu Slovensko v mil. EUR**

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SR	44859,83	51078,14	58166,97	65806,58	71412,24	75 883,75	81173,14	86214,65
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SR	90760,31	95502,20745	101635,55	108472,29	116045,98	123365,73	127708,1	132215,9

Zdroj Eurostat 19.9.2011, Slovstat 10.10.2011, vlastné spracovanie.

V Rakúsku vychádzame z údajov Kiel inštitútu⁵, ktorý nám udáva stav zásoby kapitálu v Rakúsku od roku 1994 po rok 2002. Roky 2003- 2010 si dopočítame podľa metódy PIM. Tzn., že pomocou vzorca na výpočet čistej zásoby kapitálu v stálych cenách (s.c.), si vypočítame čistú zásobu kapitálu pre krajinu Rakúsko za sledované obdobie. Dôležité je, aby sme si uvedomili, že tvorba hrubého fixného kapitálu je v mil. EUR a zásoba kapitálu je v mld. EUR. Tempo rastu kapitálu vypočítame z čistej zásoby kapitálu v oboch krajinách.

Tabuľka 8**Čistá zásoba kapitálu Rakúsko v miliardách EUR**

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Rakúsko	579,2	592,3	605,5	618,5	631,9	644,9	658,9	670,9
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rakúsko	687,6	703,7	719,4	734,5	750,7	766,4	776,9	787,0

Zdroj: Eurostat 6.10.2011, vlastné spracovanie.

Tabuľka 9**Tempo rastu kapitálu Slovensko a Rakúsko**

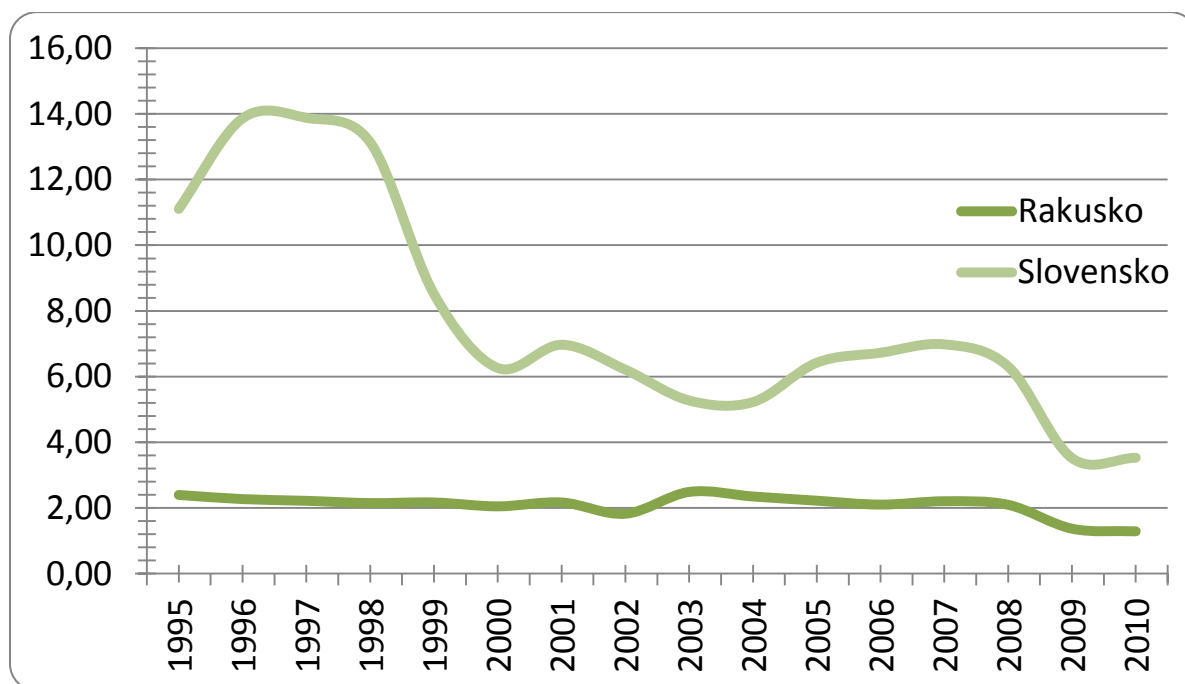
Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	11,11	13,86	13,88	13,13	8,52	6,26	6,97	6,21
Rakúsko	2,40	2,27	2,22	2,15	2,17	2,05	2,17	1,82
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	5,27	5,22	6,42	6,73	6,98	6,31	3,52	3,53
Rakúsko	2,49	2,35	2,22	2,10	2,21	2,10	1,37	1,29

Zdroj: Eurostat 6.10.2011, Slovstat 19.9.2011, vlastné spracovanie.

⁵ Kiel Institute je medzinárodné centrum pre výskum globálnych ekonomických záležitostí, hospodárskej politiky, ekonomického vzdelania.

Graf 3

Vývoj tempa rastu kapitálu na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Tempo rastu kapitálu v oboch krajinách je ťažko porovnateľné (Graf 3), kým v Rakúsku sa hodnoty pohybovali medzi 1,3 – 2,5%. Na Slovensku sa toto tempo pohybovalo medzi hranicou 3,5- 14, 0%. Vývoj tempa rastu na Slovensku bol veľmi nestabilný počas celého sledovaného obdobia. Nepochopiteľnosť bola spôsobená aj nedostupnosťou údajov na Slovensku. Pretože na výpočet sme použili údaje o stave hmotného a nehmotného investičného majetku pri Slovensku a pri Rakúsku to už bol stav zásoby kapitálu v jednotlivých rokoch.

Tabuľka 10

Podiel kapitálu na reálnom HDP v % na Slovensku a v Rakúsku

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	170,08	181,09	197,44	214,04	232,19	243,40	249,75	257,45
Rakúsko	324,45	323,83	323,55	318,45	314,23	309,33	313,35	313,75
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	262,40	279,83	285,28	288,01	276,56	279,14	300,46	296,28
Rakúsko	318,80	318,06	317,50	312,70	308,18	310,31	327,02	323,74

Zdroj: : Eurostat 6.10.2011, Slovstat 19.9.2011, vlastné spracovanie.

V Tabuľke 10 sa nachádzajú percentuálne podiely kapitálu na celkovom reálnom HDP v oboch krajinách. Kým v Rakúsku sa podiel počas sledovaného obdobia pohyboval v priemere okolo 320%, na Slovensku tento podiel v sledovanom období rástol a to od 170,08% v roku 1995 až do 296,28% v roku 2010. Porovnaním tohto podielu v oboch krajinách možno povedať, že v Rakúsku tento podiel je podstatne vyšší. Ďalšou časťou práce je výpočet dôchodkového podielu práce $(1 - \alpha)$ a dôchodkového podielu kapitálu (α) , koeficient α sa dopočíta do 1. Označuje sa to ako upravený podiel miezd. Údaje za obe krajiny boli získané z databázy Eurostatu. Odmeny zamestnancova pridaná hodnota sú uvedené v mil. EUR a v bežných cenách. Počet zamestnancov a celková zamestnanosť je uvedené v počte osôb. Ročné odmeny na 1 zamestnanca vypočítame ako odmeny zamestnancov predelené počtom zamestnancov v jednotlivých krajinách.

Tabuľka 11

Ročné odmeny na 1 zamestnanca na Slovensku a v Rakúsku

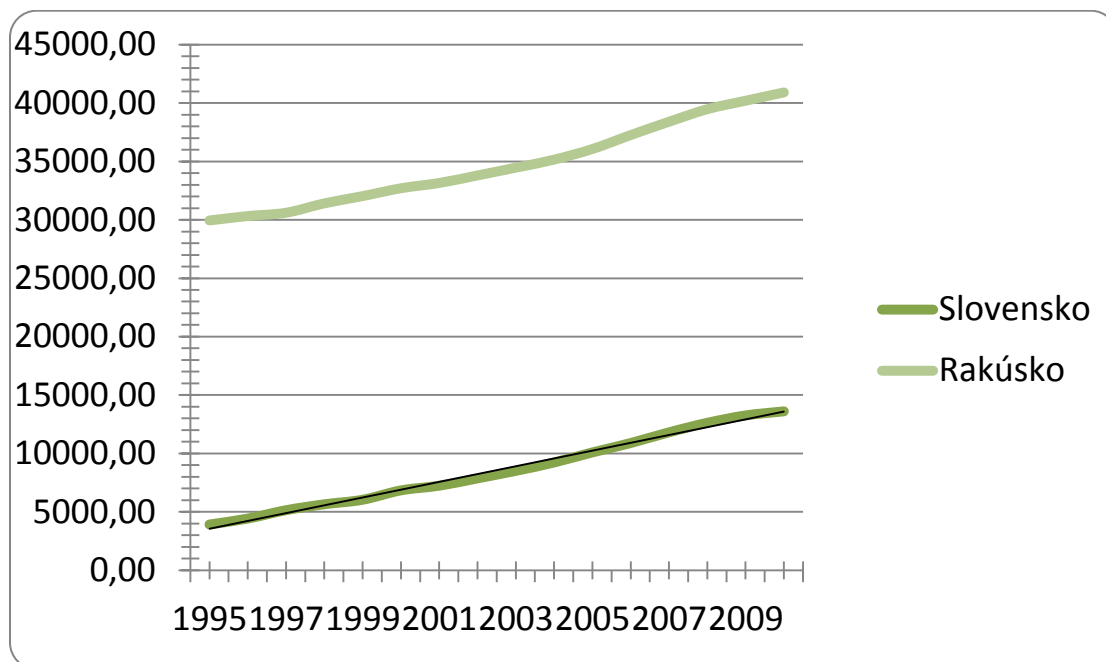
Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	3919,67	4426,10	5142,26	5648,57	6036,02	6839,43	7238,95	7867,62
Rakúsko	29947,80	30323,13	30608,67	31411,45	32030,03	32704,27	33155,95	33799,85
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	8509,22	9228,20	10091,68	10891,90	11809,81	12624,65	13256,00	13607,87
Rakúsko	34466,55	35151,12	36063,64	37255,88	38396,50	39469,69	40195,87	40906,97

Zdroj: Eurostat 21.9.2011, vlastné spracovanie.

Na Grafe 4 vidíme neporovnateľný rozdiel medzi Slovenskom a Rakúskom, východiskové body sú neporovnateľne odlišné. V roku 2010 tento podiel dosiahol na Slovensku hodnotu 13 600 EUR a v Rakúsku 40 900 EUR. Na Slovensku je to 1/3 z odmien na 1 zamestnanca v Rakúsku. V priebehu sledovaného obdobia sa zaznamenal nárast na Slovensku takmer o 9 000 EUR, v Rakúsku to bolo takmer o 11 000 EUR. V Rakúsku rástli priemerne odmeny zamestnancov priemerne o 730 EUR ročne, čo predstavuje v priemere 2,1% ročné tempo rastu. Na Slovensku tento priemer bol 650 EUR ročne, ročné tempo rastu v priemere 8,7%. Priemerné ročné tempo rastu odmien na 1 zamestnanca ročne sme vypočítali jednoduchým priemerovaním ročných temp rastu v jednotlivých rokoch. Slovensko stále patrí medzi krajiny s lacnou pracovnou silou, mnohé firmy ju považujú za krajinu atraktívnu a môžeme hovoriť o tzv. výhode. V Rakúsku, ako je viditeľné aj na našich výpočtoch, je trojnásobná výška odmien na jedného zamestnanca, čo svedčí aj o ich vyššej životnej úrovni. Ich náklady na zamestnanca sú komparatívne stále vysoké.

Graf 4

Ročné odmeny na 1 zamestnanca na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010 v EUR

Zdroj: : Vlastné spracovanie.

Produktivita práce v Rakúsku sa po ich vstupe do EÚ stále zvyšovala, v ročnom priemere rástla (v období 1996-2000) napr. vo výrobe elektrotechnických strojov a prístrojov o 23,6%, v odvetví zdravotníctva o 14,2%, výroba motorových vozidiel o 11,1%, silný rast bol zaznamenaný aj v iných odvetviach a to medzi 7,0 - 10,0 %. Ďalším podielom podiel pridanej hodnoty na celkovej zamestnanosti.

Tabuľka 12

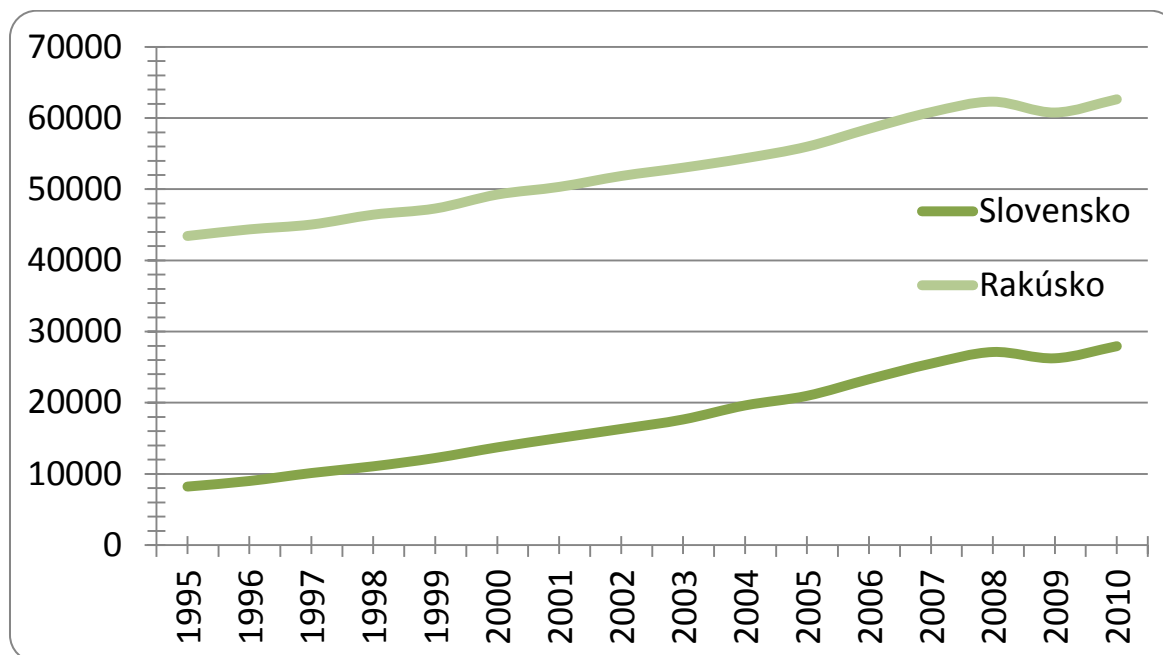
Podiel pridanej hodnoty na celkovej zamestnanosti na Slovensku a v Rakúsku

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	8219,556	9005,831	10123,83	11066,72	12238,23	13729,57	15049,44	16315,37
Rakúsko	43432,39	44360,9	45041,28	46428,2	47292,19	49252,27	50328,43	51858,06
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	17650,27	19620,47	20970,13	23305,73	25490,81	27130,55	26247,82	27947,23
Rakúsko	53029,9	54355,86	55982,17	58499,74	60824,58	62304,78	60781,94	62638,62

Zdroj: Eurostat 6.10.2011, Slovstat 19.9.2011, vlastné spracovanie.

Graf 5

Podiel pridanej hodnoty na celkovej zamestnanosti na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010 v EUR

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Podiel pridanej hodnoty na celkovej zamestnanosti krajiny je v oboch krajinách odlišný. Kým v Rakúsku bol rast v priemer 2,48 % ročne a na Slovensku bol rast 8,56%. Na Grafe 5 je viditeľný rozdiel medzi oboma krajinami, tento podiel bol v roku 1995 na Slovensku v porovnaní s Rakúskom 5 krát väčší. Tento rozdiel sa v roku 2010 zmenšil a v Rakúsku bol 2,5 krát väčší ako na Slovensku.

Tabuľka 13

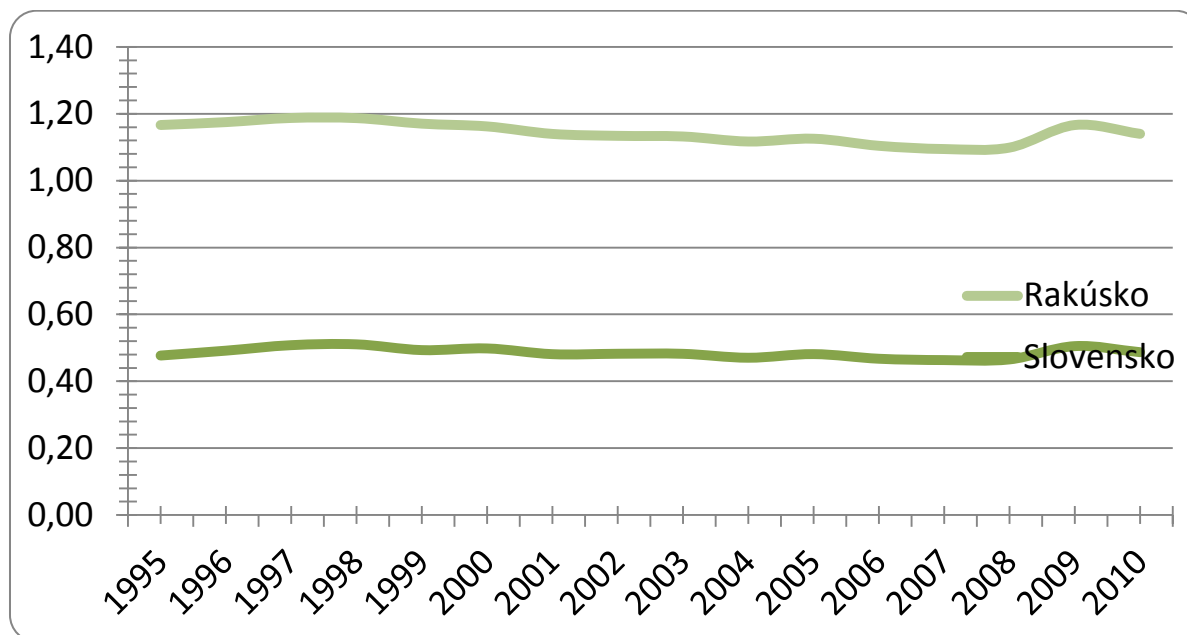
Koeficient 1 – α , dôchodkový podiel práce na produkte pre Slovensko a Rakúsko

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	0,48	0,49	0,51	0,51	0,49	0,50	0,48	0,48
Rakúsko	0,69	0,68	0,68	0,68	0,68	0,66	0,66	0,65
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	0,48	0,47	0,48	0,47	0,46	0,47	0,51	0,49
Rakúsko	0,65	0,65	0,64	0,64	0,63	0,63	0,66	0,65

Zdroj: Eurostat 6.10.2011, Slovstat 19.9.2011, vlastné spracovanie.

Graf 6

Vývoj dôchodkového podielu práce na produkte na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Dôchodkový podiel práce na produkte sa na Slovensku pohyboval v priemere okolo 0,5 a v Rakúsku to bolo okolo 0,66 vid'. Tabuľka 13. Celkovo možno konštatovať, že v sledovanom období sa v oboch krajinách tento koeficient udržiaval na stálej úrovni. Ak sa však pozrieme do histórie, tak Rakúsko ako aj iné krajiny EÚ zaznamenávajú výrazný pokles tohto podielu. Štúdia Stockhammera a Ederra z roku 2008 sa zaoberá práve týmto poklesom v Rakúsku počas rokov 1960 až 2005. Ako je možné pozorovať na Grafe 6 dochádza ku výraznému poklesu úrovne dôchodkového podielu práce na produkcii. V Rakúsku bol tento podiel v roku 1960 na úrovni 0,79. Počas 10 rokov si udržiaval svoju úroveň a po rôznych výkyvoch v roku 1979 dosiahol svoje maximum 0,83. Od tohto obdobia až po rok 2005 stále klesal až na úroveň 0,64. Táto správa sa snažila vyvodiť závery a zistiť, prečo dochádza k zmenám a prepadom tohto koeficientu. Objavili tri závery, za prvé súčasťou domáceho dopytu je mzda. Účinok zmeny v podiele miezd na spotrebu je oveľa väčší, než dopady investícií. Z druhé, zahrnutím medzinárodného obchodu, dopyt zmení zisky. To je spôsobené obchodom, ktorý v malej otvorenej ekonomike hrá dôležitú úlohu. Úloha medzinárodného dopytu sa časom zvýšila, čo odráža zvýšenie medzinárodnej deľby práce a globalizácie.⁶ Koeficient α dopočítame jednoducho do 1.

⁶ SCHATCKHAMMER, E. – EDERER, S. 2007. Demand effects of the falling wage share in Austria. In Department of Economics Working Paper Series [online]. 2007, nu.106 [cit. 2012-02-20]. Dostupné na internete: < <http://epub.wu.ac.at/1020/1/document.pdf>>.

Tabuľka 14**Koeficient α , dôchodkový podiel kapitálu na produkte pre Slovensko a Rakúsko**

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	0,52	0,51	0,49	0,49	0,51	0,50	0,52	0,52
Rakúsko	0,31	0,32	0,32	0,32	0,32	0,34	0,34	0,35
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	0,52	0,53	0,52	0,53	0,54	0,53	0,49	0,51
Rakúsko	0,35	0,35	0,36	0,36	0,37	0,37	0,34	0,35

Zdroj: Eurostat 6.10.2011, Slovstat 19.9.2011, vlastné spracovanie.

Súhrnná produktivita faktorov (SPF) predstavuje tempo rastu úrovne technického pokroku. Mieru rastu SPF, resp. súhrnnej produktivity faktorov, vyjadrujú sumou akumulovaných investícií na výskum a vývoj vynaložených ekonomikou samotnou a jej obchodnými partnermi. Súhrnná produktivita faktorov závisí od počtu medziproduktov používaných v ekonomike, resp. od miery zapojenia do medzinárodného obchodu. Ekonomiky s relatívnym dostatkom ľudského kapitálu sa špecializujú na aktivity intenzívne na využívanie ľudského kapitálu, a preto jeho východisková úroveň determinuje dlhodobý vzorec vývoja. Pre mnohé zaostávajúce krajiny je úroveň technológií daná exogénne, ale nielen pre ne predstavujú obchodné vzťahy silný faktor zvyšovania TFP (Bayoumi, Coe, Helpman, 1999).

Tabuľka 15**SPF pre Slovensko a Rakúsko**

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Slovensko	2,16	-1,14	-1,88	-1,81	-3,05	-0,78	-0,42	1,32
Rakúsko	2,36	1,47	1,10	2,41	1,82	2,35	-0,36	1,12
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Slovensko	1,51	2,38	2,55	3,93	5,80	1,10	-5,26	2,89
Rakúsko	0,04	0,86	0,66	2,01	1,75	-0,49	-3,68	1,23

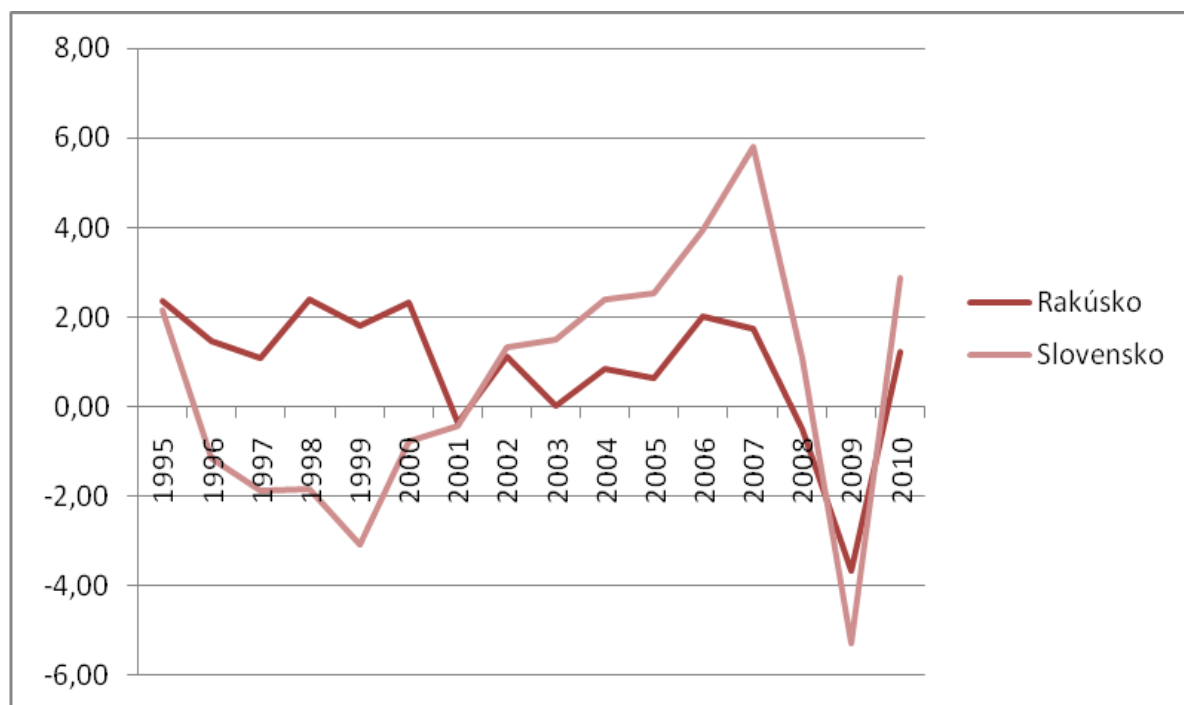
Zdroj: Eurostat, Slovstat, vlastné spracovanie.

Kým v 90. rokoch minulého storočia dosahovali na rozdiel od vyspelých krajín menej rozvinutej krajiny ešte negatívne tempá rastu TFP, tak v období 2000-2008 vyspelejšie krajiny predbehli, to platí aj pri sledovaní krajín Rakúska a Slovenska. Vývoj SPF v krajinách EÚ v roku 2007 vid' Príloha 2. Slovensko ako menej vyspelá

krajina v tomto období predbieha vyspelú krajinu Rakúsko. SPF mala na Slovensku veľmi kolísavý priebeh počas sledovaného obdobia. Od roku 1996 bola v záporných hodnotách, teda nám tempo rastu HDP spomaľovala, resp. znižovala. Od roku 2002 je na Slovensku vidieť vzostup podielu SPF na tempe rastu, ktorý dosiahol svoj vrchol v roku 2007 a SPF mala hodnotu takmer 6%.

Graf 7

Vývoj SPF na Slovensku a v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Zdroj: Vlastné spracovanie.

V roku 2008 sa jej podiel výrazne znížil, čo už bolo ovplyvnené prvými dopadmi krízy. V roku 2009 sa SPF dostala do záporných čísel. Rok 2010 sa spája s kladnou hodnotou SPF a to 1,23%. V Rakúsku tento vývoj nebol taký rozhádzaný v porovnaní so Slovenskom. SPF počas sledovaného obdobia bola len v roku 2001 mierne záporná, ale s výnimkou rokov 2008 a 2009 mala vždy kladnú hodnotu, tzn. ekonomický rast nám zvyšovala. Roky 2008 a 2009 sa spájali aj v Rakúsku s prepadom podielu SPF na celkovom raste.

3.1 Príspevok jednotlivých faktorov k rastu reálneho HDP na Slovensku

V Tabuľke 16 sú zobrazené jednotlivé prírastky tempa rastu hrubého domáceho produktu podľa jednotlivých rokov a príspevkov.

Tabuľka 16

Príspevok faktorov k rastu reálneho HDP na Slovensku v rokoch 1995-2010

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
HDP	7,87	6,94	4,44	4,36	0,04	1,37	3,48	4,58
α	0,52	0,51	0,49	0,49	0,51	0,50	0,52	0,52
Kapitál	5,81	7,05	6,83	6,43	4,32	3,14	3,62	3,22
Práca	-0,09	1,03	-0,51	-0,26	-1,23	-1,00	0,29	0,05
SPF	2,16	-1,14	-1,88	-1,81	-3,05	-0,78	-0,42	1,32
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
HDP	4,78	5,06	6,66	8,50	10,52	5,82	-4,78	4,02
α	0,52	0,53	0,52	0,53	0,54	0,53	0,49	0,51
Kapitál	2,73	2,77	3,33	3,58	3,75	3,37	1,74	1,81
Práca	0,53	-0,09	0,77	0,98	0,97	1,35	-1,26	-0,68
SPF	1,51	2,38	2,55	3,93	5,80	1,10	-5,26	2,89

Zdroj: : Eurostat, Slovstat, vlastné spracovanie.

V roku 1993 vznikla samostatná Slovenská republika, ktorá musela prejsť procesom transformácie. Tento proces bol zahájený v roku 1989, kde parlament schválil radikálnu cestu transformácie ekonomiky. Táto reforma mala prebiehať v niekoľkých fázach: liberalizácia, privatizácia, stabilizácia a v neskorších fázach tvorba trhových štruktúr. Liberalizácia prebiehala cez liberalizáciu cien, ktorá bola spojená s odstránením dvojkruhového systému cien. Liberalizácia zahraničného obchodu bol jeden z ďalších krokov liberalizácie, išlo o určité zvoľnenie zahranično-obchodných vzťahov a zrušenie monopolu zahraničného obchodu. Neskôr došlo k zrušeniu devízového monopolu, kurz dolára k českej korune bol stanovený administratívne a to 6 Kčs = 1 \$, po zrušení monopolu došlo k devalvácii a to na 28 Kčs = 1 \$. Toto opatrenie malo pôsobiť proexportne, aj keď 2/3 slovenského exportu smerovali do Česka. Od roku 1993 prebiehala na Slovensku etapa oživenia, ktorá bola spojená s rastom HDP. V krajine prebiehala reštriktívna menová a neutrálna fiškálna politika. Od roku 1994 došlo ku zmene v makroekonomickom vývoji, jedným z nich bol aj vývoj na politickej scéne a rozhodnutia zamerané na podporu exportu. Export bol podporovaný aj existenciou voľných kapacít, surovín a materiálov. V roku

1995 najväčší podiel na celkovom tempe rastu HDP mal kapitál, čo je vidieť aj v Tabuľke 16 resp. 23, pretože podiel kapitálu na celkovom tempe rastu HDP je 73,82%. SPF sa v tomto roku pripisovalo 27,45% a práca ešte tempo rastu HDP znižovala a to 0,1 % z celkového tempa. Tempo rastu HDP bolo v tomto roku 7,87%. Pozitívom bol rast domáceho dopytu (11%), však pri nezmenenej štruktúre ponuky. Nastáva nerovnováha medzi ponukou a dopytom a dochádza k tzv. Ballasovmu efektu. Spolu s reštriktívnou menovou politikou dochádzalo k blokovaniu domáceho dopytu. Domáci dopyt rástol rýchlejšie ako HDP, čo spomalilo tempo rastu exportu. Jeden zo základných problémov, ktorý sa objavuje v roku 1995, že dochádzalo k obrovskej zadlženosti podnikovej sféry, pretože nemali dostatok kapitálového vybavenia a neregulovanej platobnej neschopnosti.

Tabuľka 17

Príspevok faktorov k rastu reálneho HDP na Slovensku v %

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
HDP	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00%	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Kapitál	73,82%	101,59%	153,83%	147,48%	10800,00 %	229,20%	104,02%	70,31%
Práca	-1,14%	14,84%	-11,49%	-5,96%	-3075,00%	-72,99%	8,33%	1,09%
SPF	27,45%	-16,43%	-42,34%	-41,51%	-7625,00%	-56,93%	-12,07%	28,82%
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
HDP	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00%	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Kapitál	57,11%	54,74%	50,00%	42,12%	35,65%	57,90%	-36,40%	45,02%
Práca	11,09%	-1,78%	11,56%	11,53%	9,22%	23,20%	26,36%	-16,92%
SPF	31,59%	47,04%	38,29%	46,24%	55,13%	18,90%	110,04%	71,89%

Zdroj : Eurostat, Slovstat, vlastné spracovanie.

V roku 1996 sa prejavili všetky tieto problémy a prejavil sa neudržateľný deficit platobnej bilancie. Dochádzalo ku vysokým štátnym výdavkom, ktoré udržiavali dynamiku a zamestnanosť. Export začal stagnovať. Fiškálna politika bola expanzívna a menová politika reštriktívna. Tempo rastu HDP sa pohybovalo tesne pod hodnotou 7%, kde najväčší podiel aj v tomto roku zaznamenal kapitál, takmer 101,6%. SPF znižovala tempo rastu HDP a to o -0,94%. Rokom 1996 sa začína etapa nerovnovážneho rastu na Slovensku, resp. obdobie makroekonomickej nerovnováhy, kde vravíme o vnútornej nerovnováhe (fiškálny deficit) a vonkajšej nerovnováhe (deficit bežného účtu platobnej bilancie). Aj keď v roku 1997 môžeme hovoriť o relatívne vysokom tempe rastu (4,44%), ten bol ťahaný investíciami vlády (12,7%). Tvorba hrubého fixného kapitálu bola hlavná zložka na strane dopytu. Kapitál mal podiel 153,83% na celkovom tempe rastu HDP, ktoré bolo znižované prácou a aj SPF.

V roku 1998 vláda odčerpala takmer 40% všetkých investícií. Privatizácia sa orientovala na domácich investorov. Privatizácia bola financovaná zo štátnych bánk. Ako problém sa javilo, že banková a podnikateľská sféra disponovali nedostatočnými manažerskými schopnosťami. Táto etapa bola sprevádzaná nezdravým mikroekonomickým prostredím. Vychádzajúc z údajov je vidieť, že v rokoch 1998-2000 sú obdobím nízke rastu HDP. Ako vidieť na našich výpočtoch v tomto období má aj SPF zápornú hodnotu, čo predstavuje prejav klesajúceho inovačného potenciálu Slovenska. V roku 1998 bolo tempo rastu HDP 4,36% a podiel kapitálu v tomto roku bol podobný tomu minulému takmer 147.5%.

Rok 1999 je špecifickým rokom, pretože v tomto roku nedošlo takmer k žiadnemu hospodárskemu rastu, tempo rastu HDP bolo na úrovni 0,04% ak to rozložíme na jednotlivé príspevky vstupu, tak rast SPF bol -3,05%, rast práce -1,23% a rast kapitálu 4,32%. Slovensko ako vieme sa nachádzalo v procese transformácie a toto obdobie sa charakterizuje ako obdobie nerovnovážneho rastu, kde dochádzalo k poklesu exportného potenciálu krajiny, domáci dopyt bol veľmi nízky, čo súviselo so stabilizačnou politikou krajiny a najviac na jeho poklese podieľala tvorba hrubého fixného kapitálu. Celkovo ekonomika v krajine bola spojené so štruktúrnymi problémami. Stále najväčšia váha na raste sa pripisoval príspevku kapitálu, ako tomu bolo aj v predošlých rokoch. Východiskovým stavom v roku 2000 bola vylepšená rovnováha ekonomiky, cenová stabilita bola znížená. Negatívom bola nedokončená reštrukturalizácia podnikovej sféry, vysoká nezamestnanosť a dôchodková situácia domácností bola zhoršená. Dochádza ku nepatrnému rastu HDP, čo predstavuje zlepšenie o 1,37% oproti minulému roku. No aj tak roky 1999 a 2000 sa označujú za roky spomaleného tempa rastu. Rast HDP bol ťahaný najmä zahraničným dopytom, domáci dopyt poklesol. Príspevky vstupu práce a SPF boli stále záporne hodnoty. Došlo k zmenšeniu medzery medzi hrubými domácimi úsporami a hrubými investíciami. Plusom bolo aj zvýšenie ziskovosti podnikov. V tomto roku vznikali mnohé analýzy ako tempo rastu HDP zvýšiť, hlavne z dlhodobého hľadiska. Stimulácia vstupov a rast produktivity sú tiež jedny z mnohých, ktoré by nám mohli pomôcť zvýšiť ekonomický rast, ale dlhodobo. Rok 2001 došlo k rastu výkonnosti, čo sa prejavilo na raste zamestnanosti. Reálny HDP sa nám zvýšil o 3,48%, k čomu prispel rast domáceho dopytu, ktorý sa zvýšil o 7,6%, ale aj rast vonkajšieho dopytu (6,5%). Najväčší podiel na raste HDP ako faktor vstupu mal kapitál. Stále sa však ukazuje problém nárastu vonkajšej nerovnováhy a silnejúceho ekonomického rastu. V roku 2001 ekonomika Slovenska dosiahla jeden z najväčších rozdielov medzi vývozom a dovozom.⁷ Zvýšil sa počet okresov s vysokou mierou nezamestnanosti (>20%).

Podľa očakávania rozhodujúcim faktorom rastu makroekonomickej výkonnosti slovenskej ekonomiky v roku 2002 bol domáci dopyt a v rámci jeho štruktúry najmä

⁷ Tento rozdiel bol spôsobený vyšším dovozom technológií, strojov (investícií), vyšší dovoz aut a deficitu v obchode s potravinami, nerastnými palivami, chemikáliami. Prebytky, ktoré vznikali na trhu EÚ a CEFTA v obchode so železom a oceľou.

rast spotrebiteľského dopytu. Konečná spotreba domácností bola jeho najdynamickejšie rastúcou zložkou (5,4%), čo súviselo s rastom reálnej mzdy na makroúrovni o 5,8%. Investičný dopyt, v roku 2002 stagnoval. Vyšší ekonomický rast v minulom roku nebol determinovaný len rastom domáceho dopytu, ale aj vonkajšieho dopytu. Celkový nárast exportu bol o 6%. Tempo rastu reálneho HDP bolo na úrovni 4,58% a podiel SPF predstavoval necelých 29%, ak to porovnáme s Rakúskom, kde jej podiel bol dvojnásobný. Inflácia dosiahla svoje minimum a rast nezamestnanosti sa znížil. Makroekonomický a menový vývoj súvisel so vstupom Slovenska do EÚ. V roku 2003 vzrástol reálny HDP o takmer 4,8% Medziročný prírastok hrubého domáceho produktu bol ovplyvnený rastom zahraničného dopytu o 22,6 % a poklesom domáceho dopytu o 2,3 %. V rámci domáceho dopytu bola nižšia tvorba hrubého fixného kapitálu o 1,2 %⁸ a konečná spotreba domácností o 0,6 %. V priemere za rok 2003 sa inflácia medziročne zvýšila o 8,5 %, zamestnanosť sa zvýšila o 1,8%. V zahranično-obchodnej činnosti v priebehu celého roka výrazne rástol vývoz tovarov. Exportná výkonnosť ekonomiky⁹ vzrástla na 78 % (o 6,2 p. b.), dovozná náročnosť¹⁰ sa zvýšila miernejšie na 79,5 % (o 0,6 p. b.). Podiel SPF na celkovom raste HDP sa zvyšoval, spojené to bolo aj s prílevom PZI.

V roku 2004 Slovensko ako krajina bývalého východného bloku vstupuje do EÚ, jej vstup bol spájaný s obavami, ale hlavne s veľkými očakávaniami spojenými so zlepšením životnej situácie. Slovenská ekonomika patrila v tomto roku medzi najdynamickejšie rastúce ekonomiky v rámci EÚ-25. Rast ekonomiky bol 5,06% a pozitívom bolo, že podiel SPF sa zvyšoval a približoval sa k hranici 50%. Z hľadiska dopytu sa štruktúra rastúceho HDP postupne menila. V roku 2004 sa rastúca trajektória slovenskej ekonomiky udržala vďaka posilneniu domáceho dopytu, zahraničný dopyt vzrástol o 11,6%. Inflácia mala úroveň 7,5% a zamestnanosť vzrástla medziročne o 0,3%. Tempo rastu reálneho HDP bolo v roku 2005 6,66%. K rastu HDP prispelo zvýšenie domáceho aj vonkajšieho dopytu - prvý z nich bol oproti roku 2004 vyšší o 7,3%, druhý až o 10,9%. Išlo predovšetkým o zrýchlenie dynamiky a príspevku investičnej časti domáceho dopytu. Ekonomika SR sa v tomto roku naštartovala a preto už pravdepodobne neprekvapila predikcia jej dynamiky okolo 7% v období príspevkov automobilových produkcií. Rast miery inflácie ide hlavne na vrub vysokej ceny ropy na svetových trhoch, ktorá sa postupne prenášala najmä do cien pohonných hmôt a energií. Vývoj slovenskej ekonomiky v roku 2006 charakterizovalo výrazné zrýchlenie medziročného rastu hrubého domáceho produktu pri poklese nezamestnanosti. Hrubý domáci produkt medziročne vzrástol podľa spresneného odhadu v stálych cenách o 8,5 %. V porovnaní s rokom 2005 sa tempo jeho rastu zrýchľilo o 1,9 p. b. Príspevky rastu faktorov: kapitál 3,58%, práca

⁸ Pokles tvorby hrubého fixného kapitálu vznikol znížením tvorby nových fixných aktív o 0,7 % a vyšším úbytkom použitého dlhodobého majetku o 7,4 % . Objem nadobudnutého použitého dlhodobého majetku vzrástol o 5,8 %.

⁹ Exportná výkonnosť ekonomiky = podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP.

¹⁰ Dovozná náročnosť ekonomiky = podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP.

0,98% a SPF 3,93%. Celkovo rástlo hospodárstvo trikrát rýchlejšie ako eurozóna a najrýchlejšie spomedzi krajín V-4. Na celkovej tvorbe HDP sa podieľal rast produktivity práce. Vývoj zahraničného dopytu zaznamenal v priebehu roka 2006 rastovú trajektóriu, 6,9 % v porovnaní s rokom 2005. Domáci dopyt sa zvýšil o 6,4 %. Vláda pripravuje Slovensko na vstup do eurozóny. Zavedenie eura sa predpokladalo na začiatok roka 2009. Priame zahraničné investície boli v horizonte prognózy predpokladané v priemere 1,65 mld. USD ročne na rok 2007.

V roku 2007 sa podľa spresneného odhadu vytvoril HDP v objeme 1 851,8 mld. Sk. V porovnaní s rokom 2006 sa jeho rast zrýchlil reálne o 2,0 p. b. na 10,52 %. Podiel SPF bol na celkovom tempe rastu v tomto roku 55,13%. Hospodárska aktivita bola podporená rastom pridanej hodnoty v priemysle, vo verejnej správe, školstve, zdravotníctve a ostatných službách. Exportná výkonnosť ekonomiky vzrástla v bežných cenách na 86,4 % (o 2 p. b.). Dovožná náročnosť sa znížila na 86,8 % (o 1,4 p. b.). Rok 2008 je spojený na Slovensku so sústavným spomaľovaním ekonomiky. Tempo rastu reálneho HDP bolo na úrovni 5,82%. Tento pokles je spojený s poklesom agregátneho dopytu. Ak hovoríme o poklese dopytu, bol to najmä pokles vonkajšieho dopytu, ktorý ide na vrub globálnej finančnej a hospodárskej krízy (zníženie vývozu v poslednom štvrtroku 2008 o 8% medziročne). Domáci dopyt síce v 1.-3. kvartáli stúpil medziročne až o 9% , v 4. kvartáli len o 1,4%. Miera nezamestnanosti bola v roku 2008 9,6% (metodika VZPS¹¹). V roku 2008 sa zo Slovenskej republiky vyviezol tovar v hodnote 1 491 908 mil. Sk, oproti roku 2007 sa zvýšil celkový vývoz o 4,6 %.¹² Dovoz tovaru v roku 2008 bol v hodnote 1 514 737 mil. Sk pri medziročnom raste o 4,6 %.¹³

V roku 2009 sa ekonomika prepadla vo všetkých členských krajinách EÚ okrem Poľska. V krajinách eurozóny sa zaznamenal pokles HDP o priemerne 5%. Tempo rastu reálneho HDP zažilo prepád a nachádzalo sa na úrovni -4,78%. SPF spôsobovala zníženie tempa rastu až o -5,26%. Rast kapitálu bol v tomto roku 1,76% a rast práce -1,26%. Rok 2009 na Slovensku je spojený s vplyvom hospodárskej krízy, ktorá je spojená s oslabením zahraničného dopytu, to ovplyvnilo pokles dynamiky slovenského exportu, priemyselnej výroby, trhu práce a celkového domáceho dopytu. Spomalenie potenciálneho rastu sa prejavilo na ekonomickom vývoji, ktorý sa

¹¹ VZPS = metodika Výberového zisťovania pracovných síl

¹² Z hľadiska tovarov sa výraznejšie zvýšil celkový vývoz televíznych prijímačov o 34 551 mil. Sk. Najviac klesol celkový vývoz osobných automobilov a iných motorových vozidiel konštruovaných hlavne na prepravu osôb o 21 579 mil. Sk.

Celkový vývoz sa najviac zvýšil do Českej republiky o 9,3 %, Maďarska o 11,1 %, Francúzska o 8,3 %, Poľska o 9,9 %, Rakúska o 1,6 %, Spojeného kráľovstva o 1,4 % a Ruskej federácie o 75,2 %. Znížil sa vývoz do Nemecka o 2,1 %, Talianska o 4,9 % a Holandska o 10,1 %.

¹³ Z tovarového hľadiska najviac vzrástol celkový dovoz ropných plynov a iných plynných uhľovodíkov o 16 424 mil. Sk. V roku 2008 vzrástol celkový dovoz z Nemecka o 3,8 %, Ruskej federácie o 21,1 %, Českej republiky o 2,7 %, Kórejskej republiky o 18,2 %, Číny o 14,1 % a Francúzska o 4,7 %. Znížil sa dovoz z Maďarska o 6,1 %, Poľska o 4,2 %, Talianska o 3 % a Rakúska o 4 %.

nachádza hlboko pod svojou potenciálnou úrovňou. Investičný dopyt v tomto roku zaznamenal pokles 20%. Aj slovenská vláda prijala tzv. protikrízové opatrenie, ktoré mali eliminovať negatívne dopady na tvorbu HDP ako aj podpora zamestnanosti.¹⁴ Nezamestnanosť na Slovensku bola na úrovni 13,4%. Pokles dopytu najvýznamnejších obchodných partnerov Slovenska sa musel nevyhnutne odraziť vo vývoji zahraničného obchodu. Zníženie objemu export a to pokles na úrovni 19,9%. Najväčšie prepady zaznamenala oblasť automobilového a hutníckeho priemyslu. Saldo obchodnej bilancie bolo po dvanástich mesiacoch roka 2009 aktívne vo výške 1 257,0 mil. EUR, čo spôsobil rýchlejší pokles dovozov ako vývozov. Za zlepšením salda stál nižší dovoz priemyselných dodávok a príslušenstva dopravných zariadení. V 1.-10. mesiaci roku 2009 došlo k medziročnému zlepšeniu salda bežného účtu platobnej bilancie o 1987,4 mil. EUR, pričom deficit bol vo výške 1 298,3 mil. EUR. Podiel export na HDP bol na Slovensku 70,08%. Rok 2010 bol ovplyvnený doznievaním dopadov krízy. Rast na Slovensku bol stále poznačený recesiou, aj keď bol relatívne silný 4,02% a súvisel najmä s pozitívnym obnovením zahraničného dopytu (zvýšenie vývozu o 16,4%). Rast ekonomiky sa pomaly zvyšoval počas celého roka. Rast SPF bol na úrovni takmer 2,9%, čo bolo spôsobené investíciami a ich zlepšením v tomto roku. Rast domáceho dopytu mal tiež kladný príspevok k rastu (2,7%), aj keď mnohí odborníci ho považovali za veľmi nízky, pretože bol založený len na investičnom dopyte (3,6% medziročný nárast). Konečná spotreba verejnej správy sa v roku 2010 nezvyšovala, zachovala si úroveň roku 2009 a spotrebiteľský dopyt ešte poklesol v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Miera nezamestnanosti sa zvýšila a počas celého roka si udržala vysoké úrovne. Miera inflácie bola tlmená nízkym spotrebiteľským dopytom, no v druhom polroku došlo k postupnému zvyšovaniu inflácie vplyvom vonkajších faktorov. V roku 2010 sme v spojení s prílivom PZI zažili stagnáciu, po obrovskom prepade v roku 2009. Export na Slovensku v roku 2010 rástol, čo bolo aj spojené so oživením nášho najväčšieho obchodného partnera, Nemecka.

¹⁴ Opatrenia sú rozdelené do určitých skupín:

- opatrenia v oblasti makroekonomickej politiky, ktoré boli zamerané na zvýšenie agregátneho dopytu a tým aj na oživenie spotreby a výroby (maximalizácia čerpania fondov EÚ, realizácia PPP projektov v oblasti výstavby diaľničnej siete, zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane u dane z príjmu fyzických osôb a zvýšenie zamestnaneckej prémie, skrátenie lehoty na vrátenie nadmerných odpočtov DPH a úprava vstupnej ceny pri odpisovaní hmotného a nehmotného majetku);
- opatrenia v oblasti rozpočtovej politiky, kde muselo dôjsť k prehodnoteniu strednodobých rozpočtových cieľov ;
- opatrenia v oblasti finančného trhu;
- opatreniami smerujúcimi do podnikateľského prostredia bola podporená snaha
- zabezpečenie rastu konkurenčnej schopnosti podnikateľských subjektov, zabezpečenie kvalitného podnikateľského prostredia za účelom tvorby pridanej hodnoty a vytvárania nových pracovných miest, investičná pomoc, podpora aplikovaného výskumu a inovácií, oblasť energetiky, oblasť proexportnej politiky a rozvoj cestovného ruchu;
- opatrenia v oblasti politiky trhu práce - do tejto oblasti bola smerovaná podstatná časť vyčlenených finančných zdrojov na protikrízové opatrenia.

3.2 Príspevok jednotlivých faktorov k rastu reálneho HDP v Rakúsku

Rakúsko patrilo povojnovom období medzi hospodársky prosperujúce krajiny s nadpriemernou úrovňou. Pred vstupom do EÚ malo relatívne prijateľné tempo rastu HDP a môžeme hovoriť o silnej súkromne i verejnej spotrebe, aktivite v medzinárodnom obchode. Záporom pred vstupom boli fiškálne a štrukturálne problémy a taktiež problémy pri uzatváraní kapitoly o poľnohospodárstve a životnom prostredí, kde si vyžiadalo výnimku. V Rakúsku boli tempa rastu reálneho HDP po celé sledované obdobie vyrovnané, počas sledovaného obdobia nedochádzalo k výraznému poklesu ani rastu, výnimkou je samozrejme rok 2009, ktorý je spojený s hospodárskou krízou.

Tabuľka 18

Príspevok faktorov k rastu reálneho HDP v Rakúsku v rokoch 1995-2010

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
HDP	2,80	2,47	2,31	3,79	3,54	3,67	0,86	1,69
α	0,31	0,32	0,32	0,32	0,32	0,34	0,34	0,35
Kapitál	0,74	0,72	0,71	0,70	0,70	0,69	0,74	0,64
Práca	-0,31	0,13	0,23	0,33	0,49	0,32	0,25	-0,03
SPF	2,36	1,47	1,10	2,41	1,82	2,35	-0,36	1,12
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
HDP	0,87	2,59	2,40	3,67	3,71	1,40	-3,81	2,31
α	0,35	0,35	0,36	0,36	0,37	0,37	0,34	0,35
Kapitál	0,87	0,83	0,79	0,76	0,81	0,77	0,46	0,45
Práca	-0,04	0,90	0,95	0,90	1,14	1,11	-0,60	0,64
SPF	0,04	0,86	0,66	2,01	1,75	-0,49	-3,68	1,23

Zdroj: Eurostat, Slovstat, vlastné spracovanie.

V roku 1995 vstúpilo Rakúsko do EÚ, musíme však poznamenať, že Rakúsko už v čase vstupu malo 35 ročné skúsenosti so systematickým postupným zapájaním sa do liberalizácie obchodu Európskeho spoločenstva. Ale aj napriek tomu, Rakúsko po vstupe do EÚ muselo riešiť koncepčné a dlhodobé štrukturálne problémy ekonomiky, prezamestnanosť a aj privatizáciu. Ak by sme to chceli rozviesť, muselo riešiť a odstraňovať cenovú a mzdovú spoluprácu, rôzne formy podpory priemyselných podnikov a uľahčovať privatizáciu, resp. zakladanie súkromných firiem. Výhodou bolo, že sa tu sústavne prejavovala stabilizačná menová politika, pretrvávali

uspokojivo nízke úrokové sadzby a aj inflácia bola pod kontrolou. Rakúsko je práve tou krajinou, ktorej ekonomika záleží od exportu.

Tabuľka 19

Príspevok faktorov k rastu reálneho HDP v Rakúsku v rokoch 1995-2010
v %

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
HDP	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Kapitál	26,43%	29,15%	30,74%	18,47%	19,77%	18,80%	86,05%	37,87%
Práca	-11,07%	5,26%	9,96%	8,71%	13,84%	8,72%	29,07%	-1,78%
SPF	84,29%	59,51%	47,62%	63,59%	51,41%	64,03%	-41,86%	66,27%
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
HDP	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Kapitál	100,00%	32,05%	32,92%	20,71%	21,83%	55,00%	-12,07%	19,48%
Práca	-5,10%	34,74%	39,54%	24,40%	30,70%	79,62%	15,72%	27,65%
SPF	4,60%	33,20%	27,50%	54,77%	47,17%	-35,00%	96,59%	53,25%

Zdroj: Eurostat, Slovstat, vlastné spracovanie.

Po vstupe do EÚ došlo ku konkurenčným dopadom na niektorých výrobcov, ktorí neboli schopní čeliť zahraničnej konkurencii. Stabilný ekonomický rast tu udržoval domáci dopyt, cez verejnú a súkromnú spotrebu a PZI, kde hlavnými investormi boli Nemecko, Švajčiarsko, Holandsko, USA a Japonsko. Napriek všetkým plusom, sa v roku 1995 sa objavovali problémy, ktoré sa spájali s nedostatočnou konkurenciou ekonomiky, bol spojený so štrukturálnymi zásahmi hlavne v oblasti priemyslu, problémy nastávali najmä s produktivitou práce (strojnictvo, stavebníctvo, kožiarstvo) a náklady boli príliš vysoké (mzdové), flexibilita manažmentu a pohyblivosť výrobných faktorov. Vláda v Rakúsku v tomto roku značne obmedzila podpory a upustila od regulácie cien a miezd. Treba tiež uviesť, že aj pri uvedených problémoch si Rakúsku udržalo prijateľný schodok verejných financií. Tempo rastu HDP bolo na úrovni 2,8% a jeho najväčším príspevkom bola SPF, ktorej podiel na celkovom tempe rastu bol 84,29%. Tempo rastu práce oproti minulému roku mierne pokleslo.

V roku 1996 sa už však zadlženie Rakúska zvyšovalo a dosiahlo úroveň 65,5% HDP. Tempo rastu bolo stabilné na úrovni 2,47%. Najväčším podielom bola znova SPF.

Rok 1997 bol spojený s ďalším spomalením tempa rastu HDP, najväčší podiel si zachovala SPF, ale aj jej podiel na HDP sa znížil na 47,62%, podiel kapitálu bol na úrovni 30,74% a zvyšok pripadol práci. Miera nezamestnanosti si udržala úroveň 4,4%, medziročný prírastok dopytu bol 1,4% (spomalenie rastu oproti minulým

rokom), hlavným ťahúňom bol export, ktorý oproti minulému roku vzrástol o takmer 10%. Zaujímavosťou bolo, že došlo k poklesu verejnej spotreby oproti roku 1996 o 1,4%.

V roku 1998 došlo miernemu nárastu tempa rastu a výkon Rakúska sa zvýšil (3,79%). Zvýšenie bolo podmienené zlepšením exportu, silným domácim dopytom spojeným s domácimi i zahraničnými investíciami. Aj v tomto roku v Rakúsku bolo zaznamenané spomalenie medziročného prírastku spotrebiteľských cien. V tomto roku vstupuje Rakúsko do Menovej únie. V nasledujúcom roku si tempo rastu udržalo svoju tendenciu z minulého roka a vzrástlo o 3,54%, jednotlivé príspevky faktorov boli kapitál 0,7%, práca 0,49% a SPF 1,82%. Rok 2000 bol spojený s celkom vysokým tempom rastu HDP, aj keď bol sprevádzaný zvýšením inflácie. Došlo k zosilneniu domácej spotreby a oslabeniu verejnej. Rast exportu bol stále značný v tomto roku to bolo okolo 9,8%. Všetky tieto prvky boli pozitívne ovplyvňované vo všetkých krajinách EÚ. Významným krokom v roku 2000 bolo, že vláda znížila daňové zaťaženie príjmov fyzických osôb v nižších príjmových triedach a taktiež znížila zdanenie malých a stredných podnikov. Tento efekt, napriek všetkým obavám spojených so znížením príjmov v rozpočte, bol pozitívnym, pretože došlo k nárastu súkromnej spotreby a tým aj príjmov z nepriamych daní.

V roku 2001 došlo k výraznému oslabeniu v ekonomickej výkonnosti krajiny, k oslabeniu exportu (6,8% nárast oproti minulému roku). V tomto roku pozitívom na rakúskej ekonomike bolo práve to, že bilancia verejných financií bola v prebytku (0,1% HDP) aj keď verejný dlh stále presahoval konvergenčné kritéria (67,0% HDP). Nezamestnanosť sa nezvyšovala. Tempo rastu HDP predstavovalo len 0,87%, SPF bola záporná a dokonca nám oslabila tempo rastu HDP o 0,36 %. Rok 2002 sa spájal s ešte slabnúcou dynamikou exportu a poklesom domáceho dopytu o takmer 0,8% oproti roku 2002. Pozitívom bolo, že konečne sa podarilo znížiť infláciu (prírastok spotrebiteľských cien v roku 2001 bol na úrovni 2,3% a v roku 2002 na úrovni 1,7%). Nezamestnanosť sa zvyšovala, ale pohybovala sa v okolí priemeru EÚ. Tempo rastu HDP oproti minulému roku mierne posilnilo a to 1,69% . Jednotlivé podiely príspevkov inputov na celkovom tempe rastu reálneho HDP boli na úrovni 37,87% kapitál, -1,78% práca a 66,27% SPF.

Silné sociálne partnerstvo a štátny intervencionizmus sa zaraďujú medzi hlavné negatíva Rakúska. V roku 2003 analytici OECD zverejnili správu so súhrnnými hodnoteniami a odporúčaniami k situácii v Rakúsku. Stále sa ako ku krajine vyjadrovali optimisticky. Najväčší problém je podľa nich nedokončená štrukturálna reforma od vstupu do EÚ. Konkurencieschopnosť produktov považujú za hlavnú brzdu hospodárskeho rastu. Veľkej kritike podliehal systém základného a stredného školstva, legislatíva v oblasti hospodárskej súťaže. Záverom bolo, že ekonomika Rakúska je ekonomikou s nevyužitým potenciálom a potrebou investície finančných prostriedkov na zmeny. V tomto roku sa silno očakávaný rast nedostavil (0,87%), dynamika exportu sa oproti minulého roku zvýšila len o 1,4% a domáci dopyt vzrast o nepatrných 1,8%. Plusom aj v tomto roku bolo opätovné zmiernenie

vývoja inflácie a vývoj cestovného ruchu. Kapitál sa stal jediným príspevkom inputu k tempu rastu HDP. Práca a SPF ich vplyv bol len nepatrný.

Rok 2004 ako v Rakúsku i v ostatných členských štátoch EÚ ovplyvnil vstupom krajín východnej a strednej Európy do EÚ. Rakúsko ako krajina susediaca so Slovenskom, Českom, Maďarskom, čiže tromi zo vstupujúcich krajín bola ovplyvnená ich vstupom maximálne. Základom bolo, čo najrýchlejšie sa prispôbiť vzniknutej situácii a využiť všetky pozitíva s tým spojené. Rakúsko rýchlo prenikalo na nové trhy a malo 500% nárast exportu na nových trhoch. Danú situáciu využili aj rakúsky investori, ktorí prostredníctvom priamych investícií prenikali do krajín strednej a východnej Európy. Jednalo sa aj o expanziu tradičných firiem a neskôr aj zriaďovanie pobočiek a expositúr bánk. Rakúsko patrí medzi čistých platcov EÚ, v roku 2001 bolo relatívne druhým najštedrejším platcom do rozpočtu EÚ, keď odovzdalo na 1 obyvateľa 67 EUR. Práve toto je dôvodom určitej záťaže spojenej so vstupom nových, hospodársko slabších krajín. V tomto roku sa dynamika Rakúska obnovila a mierne prekonala priemer EÚ (tempo rastu HDP bolo na úrovni 2,59%). Vplyv kapitálu, SPF a práce na tempo rastu HDP sa v tomto roku vyrovnal na cca. 33% podiel na tempe. Zmenili sa nepatrne aj faktory, ktoré determinujú domáci dopyt, došlo k zlepšeniu súkromnej spotreby a prílivu PZI. Verejný dlh ešte stále nespĺňal Maastrichtské kritéria, ale došlo aspoň k jeho zníženiu (64,3% HDP).

Rakúske hospodárstvo bolo v roku 2005 spojené s tempo rastu reálneho HDP na úrovni 2,4%. Vplyv príspevkov inputov bol aj v tomto roku vyrovnaný, aj keď práca mierne prevyšuje. V tomto roku sa dosiahol významný úspech v oblasti exportu, objem komodít s tempom rastu takmer 7% presiahol 100 mld. EUR bariéru, s tým súvisí aj zamestnanosť, kde v Rakúsku bol 1 mil. pracovných miest priamo alebo nepriamo závislých od exportu. V roku 2006 bolo tempo rastu HDP na úrovni 3,67%, z toho 2,01% pripadalo vplyvu SPF. Tento rok sa považuje za určitý zlom vo vývoji, kde došlo ku prekonaniu tlmeného vývoja hospodárstva od roku 2001. V prvom rade sa rast spájal so silným zahraničným dopytom spojeného s vplyvom na rast priemyselnej výroby (stavebníctva – rozvoj bytovej a priemyselnej výstavby). Nárast zamestnanosti, nárast exportu, ktorý sa spájal s celkovou svetovou dynamikou hospodárstva (73% z exportu Rakúska smerovalo do EÚ 26, 1,2% do Číny). Rástol dopyt po rakúskych výrobkoch na európskych a svetových trhoch. Rok 2007 v Rakúsku bol poznačený rastom ekonomiky a to o 3,71% z 241 mld. EUR na 260 mld. EUR. Významný je vplyv SPF, ktorej podiel na celkovom tempe rastu je takmer 50%. Došlo k poklesu nezamestnanosti oproti minulému roku a to o 0,5 %. Významne sa došlo k zníženiu verejného dlhu a splnenie Maastrichtské kritéria a to na 59,4 % z HDP (bol mierne nad priemerom EU 27). Vysvetlenie klesajúceho verejného dlhu možno vysvetliť dodatočnými dlhodobými refinančnými operáciami ECB (tie boli poskytnuté v objeme 40 mld. EUR v auguste 2007 a v septembri v objeme 75 mld. EUR s trojmesačnou splatnosťou a obnovené boli v novembri a decembri v objeme po 60 mld. EUR). Pri tomto vývoji v oblasti verejných financií v roku 2007 verejný dlh v eurozóne mierne klesol na 66,3 % v porovnaní so 68,4 % v roku 2006. Tento vývoj bol odrazom poklesu verejného dlhu vo všetkých krajinách s výnimkou Írska,

Francúzska a Luxemburska, pričom v týchto krajinách bol nárast verejného dlhu minimálny. Začiatok roka 2008 bol relatívne pokojný. Však dopady krízy prudko zhoršili konjunkturálne prognózy na vývoj hospodárstva. Tempo rastu HDP bolo na úrovni 1,4%, ale ak sa pozrieme na jednotlivé príspevky faktorov vstupu, tak sú pozorovateľné dopady týchto okolností. SPF bola záporná a to -0,49% a tempo rastu HDP nám znižovala. Najväčší podiel a to takmer 80% na tempe rastu mal faktor práca. Rakúska vláda však včas zareagovala správne na krízu (v novembri 2008), kde uskutočnila opatrenia vo výške 4,2 % HDP. Prijaté boli opatrenia na stabilizáciu bankového sektora a zmiernenie konjunkturálneho poklesu. Išlo o prijatie tzv. konjunkturálnym balíčkom I a II a predsunutie daňovej reformy na rok 2009, čo predstavovalo určité impulzy na elimináciu dopadov krízy, ktorej reálne dopady na hospodárstvo sa pociťujú od jesene 2008. Boli prijaté aj rôzne stabilizačné opatrenia v oblasti finančnej sféry, rozvoj infraštruktúrnych projektov, zlepšenie situácie na pracovnom trhu. Nezamestnanosť v Rakúsku v roku bola v 3. kvartály na úrovni 3,7%, v 4. kvartály bola na úrovni 4,0%. Rakúske vývozy sa zvýšili v roku 2008 o 2,5% na 117,5 mld. EUR. V roku 2008 smeroval rakúsky export hlavne do krajín Európskej únie (EÚ 15: 54,6% , eurozóna: 51,8%). Najväčším odbytovým trhom pre rakúskych exportérov je vždy Nemecko, kam smeruje 30% exportu. V roku 2008 vzrástol export o 1,6%. Vývoz do Ameriky klesol v roku 2008 o 3,7%, jej podiel predstavuje 6,7% na celkovom exporte (Severná Amerika 5,2%, Stredná Amerika 0,5%, NAFTA 5,5%, Južná Amerika 1,0%). V roku 2008 predbehla Ázia USA v rakúskom exporte, ktorý sa zvýšil o 9,5%, pričom najviac vývozu smerovalo do Indie, Číny a ASEAN štátov. S výnimkou ropnej krízy v sedemdesiatych rokoch, aj rakúske hospodárstvo sa nachádza v roku 2009 v najhoršej hospodárskej kríze od konca druhej svetovej vojny. Hospodárstvo zaznamenalo v poslednom období výrazný pokles na dynamike rastu. Tempo rastu reálneho HDP bolo na úrovni -3,81%, došlo k poklesu oproti roku 2008. Príspevky k rastu: SPF znižovala rast o -3,68%., práca o -0,6%. a jediný kladný je kapitál 0,46%. Kríza postihovala okrem veľkých firiem (automobilový priemysel a jeho dodávateľský priemysel, petrochemický priemysel, oceliarsky priemysel, atď.) hlavne malé a stredné firmy. Odvetvie pred tým silné, ktoré pociťovalo dôsledky krízy, bol aj turizmus, pokles bol o 1,9% oproti roku 2008. V roku 2009 sa v Rakúsku uskutočnila daňová reforma, tá predstavuje hlavne zníženie dane z príjmu (daň z príjmov PO z 34% na 25%), slúži na podporu rodín a úľavy OSZČ.¹⁵ Taktiež rakúska vláda v roku 2009 prijala zákon pre stredné a veľké podniky, ktoré sa dostanú do problémov v dôsledku krízy, kde sa im uľahčila dostupnosť úverov a pôžičiek Rakúsko v roku 2009 vynaložilo oveľa viac peňazí na politiku trhu práce a dôchodky. S rastúcou nezamestnanosťou sa predpokladá, že v roku 2009 a 2010 sa minie o približne 1,5 mld. EUR viac. Taktiež rozpočet na aktívnu politiku na trhu práce výrazne vzrástol a to o 1,05 mld. EUR v roku 2009.¹⁶ V Rakúsku v 4. štvrtroku 2009

¹⁵ Táto úprava dane z príjmu pripravila štátny rozpočet v roku 2009 o 2,3 mld. EUR, na prorodinnú politiku prípadne 510. mil. EUR a úľavy OSZČ 300 mil. EUR , celkovo to predstavuje mínus 3,1 mld. EUR. Zrušenie dane zo šumivých vín, min. zníženie pívnej dane , zvýhodneniu zdanenia nafty.

¹⁶ V roku 2009 pomocou nástrojov aktívnej politiky trhu práce Rakúsko chcelo zmierniť dopad globálnej hospodárskej krízy, kde ide najmä o zabránenie vzniku nezamestnanosti, rýchly návrat na trh

bola nezamestnanosť na úrovni 5,5%. Zahraničný obchod zažil po niekoľkých veľmi úspešných rokoch náhly krach. Objem vývozu sa zrútil takmer o jednu pätinu úrovne roku 2005 - to bol najväčší percentuálny pokles od roku 1947. Ku koncu sa však začal obrat zvyšovať. Prvé 3 najdôležitejšie krajiny, kde Rakúsko vyvážalo patrí: Nemecko 29,179 mld. EUR, Taliansko 7,587 mld. EUR, Švajčiarsko 4,347 mld. EUR. Rok 2010 bol v Rakúsku spojený s miernym oživením ekonomiky, keď oproti roku 2009 sa zaznamenal rast 2,31%. Takmer 54% sa na celkovom tempe rastu podieľala SPF. V roku 2010 (27.5.) sa rozhodlo generálne zasadenie Rakúskej národnej banky, že prevedie všetky akcie vo výške 48,5 mil. EUR na vládu. V máji 2010 si vláda stanovila strednodobý plán a zaviazala sa, že do roku 2013 stlačí deficit štátneho rozpočtu pod 3%. Predpokladom bolo celkovo 5,12 mld. EUR a zvýšenie daní by malo priniesť 4,1 mld. EUR do štátneho rozpočtu a rozpočtov krajín Rakúska. Predpokladom v máji 2010 bolo aj zdanenie bánk a tým príjem do rozpočtu 500 mil. EUR.

Záver

HDP na obyvateľa rástlo na Slovensku aj Rakúsku v rokoch 1995-2010, na Slovensku išlo o 4,5 násobné zvýšenie, v Rakúska je pomer v roku 2010 oproti roku 1995 1,5 násobný. V roku 1995 dosahovalo Slovensko cez desatinu rakúskeho HDP na obyvateľa. V súčasnosti dosahuje niečo cez tretinu rakúskeho HDP na hlavu. Celkovo ekonomika v sledovanom období rástla, na Slovensku to boli vyššie tempá rastu ako v Rakúsku (výnimkou je rok 2009). Ekonomika Slovenska aj Rakúska v roku 2008 rástla, v roku 2009 dochádza k prepadom a obe krajiny sa dostávajú pod o hranicu, kde rakúska ekonomika klesá o 4,1% a slovenská o 5,9%. Rok 2010 bol spojený s miernym nárastom tempa rastu HDP, to malo hodnotu 2,5% v Rakúsku. Na Slovensku bol rast v roku 2010 o výraznejší, 5,2%. Ak sa pozrieme z krátkodobého hľadiska na jednotlivé zdroje, ktoré ekonomický rast v oboch krajinách posilňovali, zistíme, že podiel týchto zdrojov sa líšil. Spotreba domácností, ktorá na Slovensku v roku 2008 rástla o 6,1% oproti predchádzajúcemu roku, potom v roku 2009 rástla o 0,2% a v roku 2010 sa prepadla o 0,7%, predstavovala v sledovanom období jeden z rozhodujúcich príspevkov ekonomického rastu. Za povšimnutie stojí rok 2009, kde spotreba síce rástla, no tak minimálne, že celkovo nám tempo rastu HDP zvýšila len o 0,1%, kde v predchádzajúcom roku jej podiel na celkovom tempe rastu HDP bol takmer 60%. V roku 2010 nám už tempo rastu HDP znižovala, kým v Rakúsku sa

práce, podpora krátkeho pracovného času, študijne voľno, kde 50% nákladov hradí štát, zamerané na nezvyšovanie vzdelanosti, školenia pre mladých, pomoc znevýhodneným uchádzačom o prácu, výcvikové programy. Na Slovensku v období od 1. marca do 31. decembra 2009 bolo prostredníctvom nových aktívnych opatrení na trhu práce prijatých 3 587 žiadostí na vytvorenie alebo udržanie 53 478 pracovných miest, resp. zamestnanosť uchádzačov o zamestnanie v celkovej dohodnutej sume finančných prostriedkov vo výške 35,62 mil. eur. V roku 2009 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom všetkých aktívnych opatrení na trhu práce, vrátane protikrizových opatrení, podporili celkom 224 382 pracovných miest, resp. UoZ alebo ZoZ v celkovej dohodnutej sume finančných prostriedkov vo výške 134,74 mil. eur. Priemerná dohodnutá suma príspevku na jedno pracovné miesto bola vo výške 600 EUR.

spotreba domácností stala hlavným ťahúňom ekonomického rastu, jej príspevok bol 1,17% k 2,52% tempu rastu HDP. Na Slovensku počas obdobia 2008-2010 sledujeme nárast konečnej spotreby verejnej správy, ten je oveľa vyšší ako nárast v Rakúsku, kde dokonca v roku 2010 konečná spotreba verejnej správy mierne poklesla a v tomto roku aj tempo rastu HDP v Rakúsku znižovala. Príspevok tvorby hrubého fixného kapitálu je v oboch krajinách významný na celkovom tempe rastu HDP. Na Slovensku tvorba hrubého fixného kapitálu v roku 2009 klesla o 30% a tým znížila tempo rastu HDP o 8,6%, tento príspevok bol v tomto roku jediný záporný príspevok k tempu rastu HDP. V Rakúsku ako aj na Slovensku tvorba hrubého fixného kapitálu poklesla (-11,9%). Tento pokles sa odzrkadlil na tempe rastu HDP až v roku 2010, kde ho oslabila o 0,03%. V roku 2010 na Slovensku bol nárast tvorby hrubého fixného kapitálu o 22% a tá sa stala hlavným ťahúňom ekonomického rastu. Na Slovensku bol príspevok čistého exportu v roku 2009 kladný a ekonomický rast zvyšoval, aj napriek obrovskému prepadu exportu (-15,9%) a importu (-18,4%) v tomto roku. Môže sa to výrazne vyšší prepád importu. V Rakúsku v tomto roku príspevok čistého exportu oslabuje tempo rastu HDP, spojené je to s vyšším prepadom exportu (14,3%) ako importu (13,8%). Z dlhodobého hľadiska sme rozložili tempo rastu HDP na príspevok práce, kapitálu a súhrnnej produktivity faktorov. Do roku 2003 bol na Slovensku príspevok technologického pokroku meraný cez SPF veľmi nízky, v niektorých rokoch nám ekonomický rast dokonca znižoval. Vplyvom rastúceho podielu PZI na HDP sa tento negatívny trend menil a od roku 2004 začal technologický pokrok prispievať k rastu HDP väčšími prírastkami. Pozitívom je, že podiel SPF sa v poslednom období zvyšoval (napr. v roku 2007 – 56% podiel na tempe rastu reálneho HDP a v roku 2010 – 72%). V Rakúsku vývoj SPF bol v sledovanom období rovnaký, v priemere predstavoval 50% podiel na celkovom tempe rastu HDP. Výnimkou sú roky 2001 a 2008, kde príspevok tempo ekonomického rastu znižoval. Podiel kapitálu na celkovom tempe rastu HDP na Slovensku bol najvyšší spomedzi ostatných príspevkov (1995-2005, 2008). V Rakúsku tento podiel bol v priemere 30%, výnimkou sú roky 2001 a 2008. Tempo rastu kapitálu bolo na Slovensku veľmi nestabilné (3,5%-14%), kým v Rakúsku sa pohybovalo v okolí hodnoty 2%. Príspevok práce v oboch krajinách nie je až taký významný. Celková zamestnanosť na Slovensku značne kolísala a jej tempo rastu sa pohybovalo v intervale <-2,5;2,9%>. V Rakúsku s výnimkou roku 2001, 2002, 2009 tempo rastu celkovej zamestnanosti bolo kladné. Odmieny na zamestnanca na Slovensku v súčasnosti predstavujú 1/3 odmien na zamestnanca v Rakúsku. Na začiatku sledovaného obdobia bol tento pomer ešte markantnejší ako v roku 2010, kde predstavoval takmer 1/8 rakúskych odmien na zamestnanca. Produktivita práce v oboch krajinách sa tiež výrazne líši, aj keď Slovensko sa pomaly zlepšuje v produktivite práce v Rakúsku. Kým v roku 1995 bola v Rakúsku 5 násobne vyššia produktivita ako na Slovensku, v roku 2010 je to už len 2,5 násobok. Rakúsko je už od roku 1995 členom EÚ a už pred týmto rokom patrilo medzi prosperujúce krajiny, kým Slovensko je malá krajina, ktorá musela riešiť otázky transformácie a dlhodobých problémov ekonomiky. Jej podiel domáceho výskumu na celkovom rozvoji nižší, než vo veľkých krajinách s väčšou kapacitou výskumu. Závislosť SPF na PZI je veľká, no importovaná technológia pri klesajúcich

výdavkoch na V a V je nedostatočná. Väčšina opatrení by sa mala zameriavať na zvyšovanie konkurencieschopnosti našich výrobkov, ďalej na zvyšovanie inovácií, podporovať najmä domáce podnikateľské prostredie, znižovať administratívnu náročnosť podnikania, podporovať najmä malé a stredné podnikanie, ktoré majú v Rakúsku významné postavenie.

Použitá literatúra

1. ALTMAN, J. 2007. *Wirtschaftspolitik*. 8. vyd. Stuttgart: Lucius & Lucius, 2007. 616 s. ISBN 978-3-8282-0389-1.
2. AMS. 2009. Maßnahmen gegen die Arbeitslosigkeit 2009. In AMS [online]. 2009, 16.01.2009 [cit. 2010-03-18]. Dostupné na internete: <http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20090419_OTS0039>.
3. APA. 2010. Österreich hat noch EU-Hausaufgaben zu machen. In *Wirtschaftsblatt* [online]. 2010, 17.3.2010 [cit. 2010-03-19]. Dostupné na internete: <http://www.wirtschaftsblatt.at/home/oesterreich/wirtschaftspolitik/412608/index.do?vl_backlink=/home/oesterreich/wirtschaftspolitik/index.do&vl_pos=5.1>.
4. BARRO, R.J. – SALA- I- MARTIN, X. 2003. *Economic growth*. New York: The MIT Press, 2003. 641 s. ISBN 978-0-2620-2553-9.
5. BARRO, R.J. 1999. Notes of Growth Accounting. In *Journal of Economic Growth*. 1999, č. 4, s. 119-137.
6. BAYOUMI, T. – COE, D. T. – HELPMAN, E. 1999. R&D spillovers and global growth.
7. BERNECKER, A. 1997. Stručný prierez rakúskou ekonomikou. In *Trend*. ISSN 1335-0684, 1997, roč. 7, č. 11, s. 3C.
8. BOBOCKÁ, J. – VIŠŇOVSKÝ, I. 1998. Rakúsko po vstupe do Európskej únie. In *Ekonomické rozhľady*. ISSN 0323-262X, 1998, roč. 27, č. 1, s. 97-108.
9. HÁJEK, M. 2005 Ekonomický rast a souhrnná produktivita faktorů v České republice v letech 1992-2004. Working Paper CES VŠEM No. 5/2005, <http://www.vsem.cz/working-paper-ces-vsem.html>
10. HOLZL, W. – LEISCH, R. 2004. Estimates of capital stocks and capital productivity in austrian manufacturing industries, 1978 -1994. In *Growth and Employment in Europe: Sustainability and Competitiveness* [online]. 2004, nu.41 [cit. 2011-09-12]. Dostupné na internete: <<http://epub.wu.ac.at/686/1/document.pdf>>.
11. In *Journal of International Economics*. 1999, vol. 47, no. 2, s. 399–428.

12. KARPOVÁ, E. 2006. *Hospodářsky vývoj Rakouska, Švédska a Finska po vstupu do Evropské unie*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. Nakladatelství Oeconomica, 2006. 219 s. ISBN 80-245-1072-3.
13. KERSCHHOFER, T. – MATUSCHKA-GABLENZ, M. – SCHNEIDER CH.M. 2009. Ein Überblick über konjunkturfördernde Maßnahmen in Österreich. In *Wirtschaftspolitik aktuell* [online]. 2009, nu.01 [cit. 2009-12-20]. Dostupné na internete: <http://portal.wko.at/wk/startseite_th.wk?dstid=0&sbid=168>.
14. KLUMP, R. 2006. *Wirtschaftspolitik*. München: Pearson Studium, 2006. 330 s. ISBN-13: 978-3-8273-7238-3.
15. OKÁLI, I. a kol. 2004. *Hospodárska politika EÚ a Slovensko v EÚ*. Bratislava: Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. 352 s. ISBN 80-7144-140-6.
16. SCHTOCKHAMMER, E. – EDERER, S. 2007. Demand effects of the falling wage share in Austria. In *Department of Economics Working Paper Series* [online]. 2007, nu.106 [cit. 2012-02-20]. Dostupné na internete: <<http://epub.wu.ac.at/1020/1/document.pdf>>.
17. SOLOW, R. M. 1957. Technical Change and the Aggregate Production Function. In: *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 39, No. 3 (Aug., 1957), pp. 312-320.
18. VINCÚR, P. a kol. 2007. *Teória a prax hospodárskej politiky*. Bratislava: SPRINT – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 2007. 432 s. ISBN 978-80-89085-80-4.
19. WIFO. 2010. Österreich bewältigt Krise besser als andere Länder. In *Republik Österreich Parlament*. [online]. 2010, 09.3.2010 [cit. 2010-03-19]. Dostupné na internete: <http://www.parlament.gv.at/PG/PR/JAHR_2010/PK0152/PK0152.shtml>.
20. WIRTSCHAFTS BLATT. 2010. Exportvolumen 2009 um ein Fünftel eingebrochen. In *Wirtschafts Blatt* [online]. 2010, 18.3.2010 [cit. 2010-03-20]. Dostupné na internete: <http://www.wirtschaftsblatt.at/home/oesterreich/wirtschaftspolitik/412769/index.do? vl_pos=r.1.MOST>.